

Atëfëtan and Yesu ang yëgw ko Ŝaŋ Lilaya in

Akayëta aŋo, Ŝaŋ, asëfan abat ar Yesu Kërisët, yëgwëk. Areya ko reyand mëne Yesu ex Eyeyan ed hik ala el. Mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an, Afexën ar bëya baxo Kaxanu alawënëli këŋo lawënëliw gër ngwën an. Gër akayëta aŋo becarax benjongëbeki bënd ri ko Yesu eni maxën bela bën mëne mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an. Gayikwa ar kë ŵa mëne Yesu ex Asëñiŵ ar Kaxanu an, kë šotënd aniyand and din ir din and wëlawënegu këbi benëŋ bënd bela beŋ dek gër ebar ro. Er ex gër akayëta in:

End eyeyan ed Kaxanu do gë epemëra ed Ŝaŋ Batis eŋ: 1.1-34.

End eyata ed bësëfan eŋ: 1.35-51.

Becarax benjongëbeki bënd Yesu beŋ: 2.1-12.50.

End ecës ed Yesu do gë ekani ed gër ecës eŋ: 13.1-20.1-10.

End canaya ed Yesu gër bësëfan bërexëm ak: 20.11-21.25.

End eyeyan ed Kaxanu eŋ

¹ Elod gër yënar hik eyeyan el, do Eyeyan el ebax gë Kaxanu, do Eyeyan el hik Kaxanu. ² Elod gër yënar hi këni, Eyeyan el do gë Kaxanu. ³ Er ex yo gë mëŋ ri ko Kaxanu, do yoweÿ ax gi ex

na er bayik axo di ex na gë mënĵ. ⁴ Gër eyeyan elo şanëguk aniyan aŋ, do aniyan aŋ ex angoben and bela aŋ. ⁵ Angoben aŋ űobak ecamëdan el, do ecamëdan el aŋo kwëtaya ex na.

⁶ Akey amat, űatëgu ko ala, ga lawënëgu këŋo Kaxanu, oűac orexëm ol ex Şaŋ. ⁷ Mënĵ yow bax exo gi sede, eni kwëtaxën angoben aŋ dek bela bën. ⁸ Şaŋ ayow fo yow baxo exo gi sede ir angoben in axo gi bana mënĵ dënĵ angoben aŋ. ⁹ Eyeyan el ex angoben and dal and këŋo űoband ala ar ex yo aŋ; ayow yow bax gër ngwën. ¹⁰ Ayow yow bax gër ngwën, barikan ngwën in elod aŋo nang ex na, xarak Kaxanu, paű gë angoben ri ko ngwën inĵ. ¹¹ Angoben aŋ yowëk gër ebar edexëm, do bërexëm bën űëp këni eno kwëtaya. ¹² Barikan, bër xwëta këŋo bën dek, bër xwëtak oűac orexëm bën, këbi yëlënd panga ind eni gixën obaű or Kaxanu. ¹³ Kaxanu dënĵ ri këbi obaű orexëm gë oűandi odexëm ok, ax gi ex na gë oűat do gë oűandi od eman, ax gi ex na ang këno rëwënd ala ak, ax gi ex na dënĵ oűandi od ala. ¹⁴ Eyeyan ed Kaxanu el hik ala, lëg ko gër ebar edebi, wat këmi enjaran endexëm eŋ, enjaran en Asëñiű ar tañ, ar xaniwëk gër Faba Kaxanu eŋ, yëm ko gë oyekax ol do gë dal in. ¹⁵ Ata Şaŋ Batis ga ko reya poyoma endexëm eŋ, xeỹ ko: «Mënĵ ex ar bame rend: “Ar ke sëfëgund an, lëngwatëgu ke gayik mënĵ anëka hi ko damana me gixën.”» ¹⁶ Ata biyi dek këbo yëlënd dek oyekax orexëm ol do këbo baűënënd key yo key. ¹⁷ Gayikwa acariya aŋ paű gë Moyis yowëk gër ngwën, oyekax ol do gë dal

in yowëk gë Yesu Kërisët. ¹⁸ Elod ala aŋo wat ex na Kaxanu, barikan Asëñiŵ ar tañ an, ar pëlot gër yomb irexëm an fo nangën këbo.

End osede or Şaŋ Batis eŋ

¹⁹ Baxëtin osede or reya baxo Şaŋ Batis gër Bëşëwif bër xaniw bax elod gër Yerusalem ga lawënegu kënëbi bëşadaxan do gë bërändëwëra and Lewi, eno mëkara mondako: «Wëj noŋo wa hi këy?» ²⁰ Ata mëŋ axo yax ex na, yaka këbi fac: «Wëno, ame gi ex na de Afexën an!» ²¹ Wëka këno bëte: «Noŋo cëŋ hi këy? Ba wëj nde ex Eli?» Yaka këbi bëte: «Ali, ame gi ex na Eli.» Re këni bëte: «Do wëj nde ex alawënel ar Kaxanu ar bax yowënd an?» Yaka këbi: «Bëtëdën!» ²² Aŋo re këni: «Noŋo wa hi këy? Mi bakaxën gë eyaka gër bër lawënegu këbo! Wëj dëŋ noŋo këy rend hi këy?» ²³ Yaka ko Şaŋ:

«Wëno ex oniŵ or kë xeŷënd gër ladawe ol,
Wëno kë rend:
“Dëbëtin fëña ir Axwën in”,
mondako re baxo alawënel Esayi✧».

²⁴ Ata bërolaŵën bër wëkara bën Ofarisenë ebax.

²⁵ Wëka këno: «Ine cëŋ këyëbi buyixënënd bela bën gayikako ay gi ex na Afexën an, ay gi ex na Eli, ay gi ex na bëte alawënel ar kë yowënd an?»

²⁶ Şaŋ Batis yaka këbi: «Wëno gër men këmëni buyind bela bën. Barikan, ala ex na mërëxand irewën, ar ano nang ex na; mëŋ ke sëfëgund!

²⁷ Wëno ado axe ñap ex na me pët ogux od baped bandexëm ok.» ²⁸ Mondako xuca bax eŋo gër

✧ **1:23** 1.23 Esayi 40.3

ingol ind Betani, ekeg Yurëdeŋ in, gër ed bafi buyirand Şaŋ Batis bela.

End şadaxa eŋ

²⁹ Në ecan ijo, Şaŋ Batis watëgu këŋo Yesu ga ko yow. Ata fel këbi bër xeta baŋo bën: «Nëkodo ar këŋo şadaxa Kaxanu exo dëxëtaxën amena and ngwën an*.³⁰ Mëŋ bamo rend: “Ar ke sëfëgund an lëngwatëgu ke gayik mëŋ anëka hi ko damana me gixën.”³¹ Wëno amo nang bana. Eno nangaxën bulunda ir Isërayel in këmëni buyixënënd bela bën gër men.»³² Şaŋ Batis areya reya baxo bëte: «Awat wat këmo Angoc Amënëk aŋ ga ko fedaw, elod gër orën, ang edëxwëte epeşax fo, lapa ko gër ndexëm, do bayi ko laŋ gër ola orexëm.³³ Wëno dëŋ amo nang bana. Ar lawënëgu ke mëni buyind bela an fel baxe: “Ar këyo wat ga lapaxën këŋo Angoc Amënëk aŋ, do exo bayi laŋ gër ola orexëm kë buyind gë Angoc Amënëk aŋ.”³⁴ Awa wëno ga wat këmo këme reyaxënënd mëne mëŋ ex Asëñiŵ ar Kaxanu an.»

End bësëfan bëŋanar eŋ

³⁵ Në ecan ijo, Şaŋ Batis gë bësëfan bëxi bërëxëm baka këni gër ed bafi buyirand bela.³⁶ Ata Şaŋ Batis, ga wat këŋo Yesu ga ko xuca, re ko: «Nëkoyino wa ar këŋo şadaxa Kaxanu an!»³⁷ Bësëfan bëxi bëjo ga wël këno, sëf këno kwël Yesu.³⁸ And nëkona ko aŋ, wat këbi ga këno sëfa. Ata wëka këbi: «Ineŵa kën şaland?» Yaka

* **1:29** 1.29 Ar ex gi moŋateli: Nëkoyino xondo ir edafe ir këŋo şadaxa Kaxanu in.

këno: «Rabi» (Asëyali), mi nang gër ed lëg këy
 ŷandi këbo. ³⁹ Ata re ko Yesu: «Awa yowën en
 nang.» Ga sëfa këno eni nangëx gër ed lëg ko,
 bayix këni gë mëŋ xali eñan eŋ poxoş gaf in.

⁴⁰ Andëre, abinëm ar Simoŋ Piyer, ebax asëfan
 abat gër bëxi bër wël baŋo Şaŋ Batis do sëfa
 bano Yesu bën. ⁴¹ Ga yen këŋo pere Simoŋ, ar
 acël amat gë mëŋ an, felëgu këŋo: «Biyi anëka
 watëgu këmo wa Afexën an» (Kërisët). ⁴² Ata
 Andëre wëlaw këŋo gër Yesu. Ga fabër këni gë
 Simoŋ, Yesu re ko: «Wëj ex Simoŋ, asëñiŷ ar
 Şaŋ! Gërëgako, Kefas nëngwët këmi.» (Ekaŷ).

⁴³ Në ecan ijo, Yesu xani ko ond gër ebar ed
 Galile oŋ, do fed këni gë Filip. Yesu fel këŋo:
 «Tëfële wëno.» ⁴⁴ Filip, Abetësayida hi baxo,
 angol amat gë Andëre do gë Piyer. ⁴⁵ Filip ga yen
 këŋo Natanayel fel këŋo: «Biyi anëka wat këmo
 wa ar re këno gër acariya and Moyis do bakayëta
 band bëlawënel an: Yesu Ibënasaret, asëñiŷ
 ar Yosef an.» ⁴⁶ Ata re ko Natanayel: «Ine?
 Enjekax end fe ngwa kë xaniw gër Nasaret?»
 Yaka ko Filip: «Yow eyo wat!» ⁴⁷ Yesu wat këŋo
 Natanayel ga ko yow gër ndexëm, re ko: «Dodo
 nëkoyino Ayisërayel ar däl an! Anëx ax gi ex na
 gër ndexëm.» ⁴⁸ Wëka këŋo Natanayel: «Feye
 ngwa nang këye?» Ata re ko Yesu: «Damana exi
 yenëli Filip gogo nde wa wat bami moŷëpa dila
 gër andan.» ⁴⁹ Aŋo re ko Natanayel: «Asëyali,
 awa wëj ex Asëñiŷ ar Kaxanu an! Wëj ex emun
 end bulunda ir Isërayel eŋ!» ⁵⁰ Re ko bëte Yesu:
 «Ba gayik afel fel këmi dila gër andan wat bami
 nde xwëtaxën këye, awat këy wat bend xucak

eno.» ⁵¹ Re ko bête Yesu: «Dal in këmün felënd, awat kën wat orën ol fol do omeleka od Kaxanu ok ga këne semëra wëno Asëñiŵ ar ala an, oko yaŋ yaŋ, oko gëd gëd.»

2

End ecarax eñanar eŋ

¹ Ga xucak bakey baki, hik ekana gër ingol ind Kana, gër ebar ed Galile. Mari, nëm ir Yesu na baxo. ² Ga ŵac këno Yesu gër ekana elo, yow ko mën bête gë bësëfan bërëxëm ak. ³ Ga xwëtëk ngoy in, nëm ir Yesu sëka këno, re ko: «Ngoy abi bo ex na de!» ⁴ Yaka këno Yesu: «Asoxari, inewã bar ke wëj gë wëno gër endey eno? Apëxëd andam aŋ ax yow ex na pere.» ⁵ Mari fel këbi bëriyenin bën: «Diyidën er këjun fel yo!» ⁶ Ata gër iciŵ ino bapeya banjongamat band oxaŷ ofësëpës hi bax na. Gër bapeya baŋo bani yifënd men ond bani nebaraxënënd Bëšëwif oŋ, ang rëp bax ak. Apeya kala gwër oditër keme ašand. ⁷ Ata re ko Yesu: «Yifin tan men oŋ apeya kala cëm.» Yifëra këni cëm cëm. ⁸ Re ko bête: «Dëmbënino gërëgako enjar end ofëna eŋ exo tÿyix.» Rëmbën këno do yëlëx këno. ⁹ And sÿyi ko enjar end ofëna aŋ, men oŋ nëngwëtak ngoy, (axo nang bana feye xaniwëk ngoy ino, xarak bëriyenin bër rëmb bax men bën anang nang bani). ¹⁰ Enjar end ofëna eŋ ŵac këno icën in, re ko: «Oko wëj ay nang ex na nde mëne and këy nęcët ngoy inëngax xali ebi kor bela aŋ, anëbi tëndënd na bête? Do wëj këy nęcëtëgund ngoy inëngax in xali gërëgako.» ¹¹ Mondako ri

baxo Yesu ecarax eñanar eñ gër ingol ind Kana, gër ebar ed Galile. Mondako w̄asin babi enjaran endexëm eñ b̄esëfan b̄erexëm b̄ën, ata xwëta këno.

¹² Ga xucak ekana el, Yesu baka ko gër angol and Kafarënewum. Sëfër këni gë nëm, gë bobinëm do gë b̄esëfan b̄erexëm b̄ën. Bakey bapënëfëne fo rix bani.

End Yesu gër Aciw̄ and Kaxanu eñ

¹³ Ofëna or Apexa or Bëşëwif ol d̄am hi bax. Ata Yesu ko yend yañ gër angol and Yerusalem.

¹⁴ Ga ñat ko, s̄ek këbi b̄ëfan b̄ër oxey, gë b̄ër opeȳ, gë b̄ër olëxwëte do gë b̄ënëmb b̄ër kodî gër yangana ir Aciw̄ and Kaxanu, d̄ila n̄ë baner.

¹⁵ Na ga lëkw ko ongux w̄ayëra këbi d̄ek eni can yangana ir Aciw̄ and Kaxanu in, gë opeȳ ak, do gë oxey ak. Yamëra ko bakwëtaya b̄and b̄ënëmb b̄ër kodî ban, ata yişarëk batama ban.

¹⁶ Fel këbi b̄ëfan b̄ër olëxwëte b̄ën: «Nëcëtin bebijo ro! Ba an nang ex na nde mëne Aciw̄ and Faba añ and cale ex, do wën nëngwët kën aciw̄ and apanëraxën?»

¹⁷ Ata b̄esëfan b̄erexëm b̄ën xwita këni oñëgw od rek: «Ebalëkënali ed Aciw̄ andey el, ang xodux fo ke şorënd✧!»

¹⁸ Ata b̄ëlëngw b̄ër Bëşëwif b̄ën fel këno Yesu: «Afo ey di ecarax mi nangaxën mëne wëj ayp̄ yap ki eyëbi ñw̄ayënd bela b̄ën gër Aciw̄ and Kaxanu!»

¹⁹ Yaka këbi: «Ñamin tan Aciw̄ and Kaxanu aņo do wëno me kanin n̄ë bakey batas.»

²⁰ Re këni b̄ëte b̄ëlëngw b̄ër Bëşëwif: «Ba ay nang ex na nde mëne b̄ëniy ofëxw onax gë b̄ënjongimat

✧ 2:17 2.17 Calemoñëw̄ 69.10

bayaxën këni Aciw̃ and Kaxanu aŋo? Do wěj këy rend bakey batas fo këy ri kaninaxën?»

²¹ Barikan, Yesu ga yaka këbi mondako end Aciw̃ and Kaxanu and baxo rend eŋ, end eman endexëm eŋ baxo yeyanënd. ²² And xaniw ko gër ecës aŋ, bësëfan bërëxëm bën xwita këni eyeyan elo, ata xwëta këni Oñëgw Omënëk ok do gë er babi fel Yesu in.

²³ And hi baxo Yesu gër Yerusalem, gër ofëna or Apexa aŋ, bëranjëm xwëta baŋo ga këni wat becarax bend baxo rind beŋ. ²⁴ Bari Yesu abi kwëta bana gayik dëk fo nang babi, ²⁵ ax gi bana eno pel end ala gayikwa gë andexëm dëŋ baxo nangënd er ex gër emëkw ed ala in.

3

End Yesu do gë Nikodem eŋ

¹ Alëngw ar Bëšëwif ebaxëna gër enga end Ofariseŋ ar bano w̃acënd Nikodem. ² Akey amat, ye ko gëmëd gër Yesu re ko: «Asëyali, aye nang këmi mëne wěj Kaxanu law̃ënëgu ki eyëbo tëyali endexëm eŋ. Ala ax kor na exo di becarax bend wateli këmi beŋ angëmëne ani bar ex na gë Kaxanu.» ³ Yesu yaka këŋo: «Dal in këmi felënd, ar ano dëw̃ ex na gašëxe an axo kor na exo wat owun or Kaxanu ol.» ⁴ Ata re ko Nikodem: «Mondake ko xor ala eno dëw̃ gašëxe and ko xar aŋ? Axor nde ko xor exo baka gër acël and nëm eŋo dëw̃axën gašëxe?» ⁵ Yaka këŋo bëte Yesu: «Dal in këmi felënd, ar ano dëw̃ ex na gë men do gë Angoc an, axo kor na exo dël gër owun or Kaxanu. ⁶ Ar rëw̃ këŋo ala an, ala fo hi ko do

ar rēw̃ kēŋo Angoc and Kaxanu an, ar angoc hi ko. ⁷ Wēj kērexi caran na end re kēme afo enun dēw̃ gašēxe eŋ. ⁸ Ekoc el gand ed kēŋo ŷandi kē xocēnd do awēl fo kēy wēl ga kē rēm. Bari ay nang na ba feye xaniwēk do ba feye kē yend. Awa mondako fo ex end ar rēw̃ kēŋo Angoc and Kaxanu eŋ.»

⁹ Ata wēka ko bēte Nikodem: «Mondake kē xor ex gi eŋo?» ¹⁰ Yaka kēŋo Yesu: «Okō, wēj kēbi sēyalind end Kaxanu eŋ bulunda ir Isērayel in nde do nem kēy eŋo? ¹¹ Dal in, kēmi felēnd biyi end nang kēmi kēm̄un sēyalind, osede orebi ol end wat kēmi ex! Bari wēn an mand na er kēmi reyand in. ¹² Angēmēne nē edeya me bēnd gēr ebar ro beŋ wēn an mand na do mondake kēn w̄a bēnd yaŋ gēr orēn beŋ? ¹³ Elod ala axo ye ex na yaŋ gēr orēn; wēno Asēñiŷ ar ala an fo fedawēk. ¹⁴ Ang xaw̄ baŋo Moyis andēn and yawale gēr ladawe ak, mondako fo kēne xaw̄ wēno Asēñiŷ ar ala an ¹⁵ do ar ke xwēta yo ašot ko šot aniyān and din aŋ.

¹⁶ «Gayikwa Kaxanu mbaŋ ħan kēbi bela bēr gēr ngwēn ro bēn, mēŋ yēlaxēn kēbi Asēñiŷ ar tañ arexēm an, do ar kēŋo xwēta yo exo cot aniyān and din aŋ. ¹⁷ Enimin, Kaxanu ebi pexēnaxēn bela bēn lawēnēgu kēŋo Asēñiŷ arexēm an gēr ngwēn ro, ax gi ex na ebi nēpaxēn. ¹⁸ Ar kēŋo xwēta Asēñiŷ ar Kaxanu an aŋo nēp na. Bari ar aŋo kwēta ex na an anēka nēp kēŋo gayik axo kwēta ex na oŷac or Asēñiŷ ar tañ ar Kaxanu ol. ¹⁹ Awa nē eŋo kēbi nēpaxēn Kaxanu: ga yowēk angōben aŋ gēr ngwēn ro, bela bēn šus kēni, do ħan kēni ecamēdfan el

gayik beber këni rind bën ax ye ex na. ²⁰ Ata ar kë wëndërand an kë şusënd angoben aŋ, do axo təkand na këdi kë fëlëtar beñëñenax bend ko rind beŋ. ²¹ Barikan, ar kë rind end d'al an kë səkand angoben aŋ eni wataxën bela bën mēne beber ko rind bën gē Kaxanu këni rind.»

End or gapak or Yesu eŋ

²² Ga xucak eŋo, Yesu gē bēsēfan bērexēm bën ye këni gēr ebar ed Yude, xeyërax këbi fën bakey do kēnēbi buyind bela bën. ²³ Şaŋ Batis, gēr ed këbi buyind bela baŋi baxo gēr Enoŋ, ler gēr ingol ind Salim gayik mbaŋ ebax men oŋ. Fën bani yend bela bën ebi buyix. ²⁴ Amēd aŋo ano pēra bana pere Şaŋ Batis.

²⁵ Ata akey amat, bēsēfan bērexēm bën këni şampërend gē Aşewif abat end mondake këni rind eŋunëtan el. ²⁶ Ga sēka këno Şaŋ Batis, re këni: «Asēyali, ar yow bax ekeg ed Yurēdeŋ xali reya bay endexēm an, nē ebuyi ebi de bela bën do dek mēŋ fo këno sēfënd.» ²⁷ Ata Şaŋ Batis yaka këbi: «Ala an er şot ko yo, orën ol yël këŋo. ²⁸ Wën dēŋ awël wël këne ga këme reya mēne ame gi ex na Afexën an, alēngwa fo lēngwaw exe tēfëraxënëgu. ²⁹ Icën iŋ wa këŋo xanand endēnaŵ end eñër eŋ, ax gi ex na lawo ir këŋo laŋët in. Alaŋëta an, alaŋët fo këŋo laŋëtënd, do mbaŋ këŋo nēngandërad ga këŋo wëlënd icën iŋ. Mēŋ ex, wēno dek hi këme onēnga ol. ³⁰ Ado wëlil exo mēŋ do wēno ene kwëya bela bën.

³¹ «Ar xaniwëk yaŋ gēr orën an yēmbëta këbi dek bela bën. Ar gēr ebar an, ar gēr ebar fo ex

do end gër ebar fo ko yeyanënd. Ar xaniwëk yaŋ gër orën an nëmëca këbi dek bela bën. ³² Er watëgu ko in do er wëlëgu ko gër orën in ko reyand. Ala ax ma ex na osede orexëm ol. ³³ Barikan ar w̃ak osede orexëm an reyak mëne Kaxanu dal exo. ³⁴ Kaxanu yël këŋo gë etëyin këm Angoc andexëm aŋ ar lawënëgu këŋo an. Mëŋ ex er ko reyand in gër Kaxanu xaniwëk. ³⁵ Sëm in bon ñan këŋo Asëñiŵ do beŷ dek sebënan këŋo. ³⁶ Ar w̃ak end Asëñiŵ ar Kaxanu eŋ şotëk anıyan and din aŋ. Ar aŋo kwëta ex na an axo cot na anıyan aŋo, do oxoŷ or Kaxanu ol laŋ ex gër ndexëm.»

4

End asoxari Asamari eŋ

¹ Ata Axwën Yesu nang ko mëne Ofariseŋ ok wël bax mëne bësëfan bërëxëm bën yëmbëk nëmëc gë bër Şaŋ Batis bën, bëte bër këbi buyind bën yëmb nëmëc. ² Enimin, bësëfan bërëxëm bën babi buyind, ax gi ex na Yesu mëŋ dëŋ. ³ Ata na ga xani ko gër ebar ed Yude w̃aŷi ko gër ed Galile. ⁴ Afo ir ebar ed Samari in ebax exo kuca. ⁵ Ga ko ye, ñat ko gër angol and bani w̃acënd Sikar, ler gër oşënga or Yakob or yël baŋo asëñiŵ Yosef. ⁶ Na bax andu and Yakob aŋ. Yesu, ga sëkwëra ko oñe oŋ, yëpa ko ler gër andu, xarak amëd aŋo eñan eŋ keŋ gër gaf hi bax.

⁷ Na yow ko asoxari Asamari edëmb ed men. Ata re ko Yesu: «Yëludë wa me ceŋ.» ⁸ Xarak, bësëfan bërëxëm bën gër angol ye bani eni

yəcëraw er këni yamb in. ⁹ Ata re ko asoxari an: «Yama wěj Aşëwif nde ke xarand men ond eceb wëno Asamari?» (Rexën baxo mondako asoxari an, Bëşëwif bën abani sëkar na gë Bësamari bën.) ¹⁰ Ata Yesu yaka këno: «Kido anang nang bay er ko yëlënd Kaxanu in do kido afëni fëni baxi noŷo hi këme wëno ar ki xarand men ajo an, wěj dëŋ xaradoxe. Ata yël domi men ond kë yëlënd aniyän oŋ.» ¹¹ Na re ko asoxari an: «Oko axwën, ay gi ex na gë siwo ir këy rëmbaxën, do andu aŋ atiŵax ex. Feye wa këy şotëgu men ond kë yëlënd aniyän oŋo? ¹² Yakob, axarëk arebi an sebëtan këbo andu aŋo. Gër aŋo bani şebënd mëŋ gë bosëniŵ do gë oyel orebën ol. Ba wěj nde xuca këno?» ¹³ Ata yaka ko Yesu: «Ar kë şëb yo men oŋo ro, asel këno sel gaşëxe. ¹⁴ Barikan men ond këme yëlënd oŋ, ar kë şëb an din aŋo tel na. Men oŋo ang epëndin fo kë ŷana ex dëjënd gër ola orexëm xali gër aniyän and din.» ¹⁵ Ata re ko asoxari an: «Axwën yëlële ngwa men oŋo, mëŋ bayik axe ñana na exe telënd din do me teb eyow ed gër andu ro el.» ¹⁶ Re ko Yesu: «Yel eyo macëgu icën indey in, en tëfërëgu.» ¹⁷ Yaka ko asoxari an: «Ame gi ex na gë icën.» Na re ko Yesu: «Dal reya këy mëne ay gi ex na gë icën. ¹⁸ Bësoşan bëco şapër kën do gë ar ŷëpa kën gërëgako an, axo gi ex na icën indey. Ata däl dëŋ reya këy.» ¹⁹ Na re ko asoxari an: «Axwën, anëka nang këme mëne wěj alaŵënel ar Kaxanu hi këy. ²⁰ Bëxarëk bërebi bën gër etënd elo bano şalend Kaxanu, do wën Bëşëwif bën kën rend mëne gër Yerusalem fo hi

ko mocale.» ²¹ Ata re ko Yesu: «Abiwën, kwëtale ga re këme, ayow kë yow apëxëd and këno ÿana eno calend Faba në er ex yo, xarak ax gi ex na gër etënd elo fo, bête ax bo na gër Yerusalem fo. ²² Wën Bësamari bën, ano nang ex na ar këno şalend an. Biyi Bëşewif bën nang këno gayik paş gë enëng endebi eñ këni fexaxën dek bela bën. ²³ Barikan, në eyow ex (ado gërëgako dëñ ex) amëd and bër këno şalend enim Faba, gë angoc do gë đal bën. Ata bër këno şalend mondako bën këbi şaland. ²⁴ Kaxanu angoc hi ko, do bër këno şalend bën, afo eno calend gë angoc añ do gë đal in.» ²⁵ Na rew ko asoxari an: «Anang nang këme mène në eyow exo Afexën an, (mène ngëñ Kërisët). And ko ñatëgu añ, mëñ këbo sëfëtan beñ bën dek.» ²⁶ Yaka këno Yesu: «Wëno ar ki yeyanelind ajo dëñ ex!»

²⁷ Año ñatëgu këni bësëfan bën. Aşaran şaran babi ga sëk këno Yesu ga këno felëra asoxari end Kaxanu eñ. Barikan, gabatak año mëka bana ba ine baño wëkand do ba ine baño felëraxënënd. ²⁸ Ata asoxari an seb ko na ipeya ind men in, wãra ko gër angol felëx këbi bela bën: ²⁹ «Yowën eno nang ar felëra ke dek bebër ri këme an. Ba axo gi ex na cëñ Afexën an?» ³⁰ Ata ga şanëgu këni angol añ, ye këni fura-fura gër ed hi baxo Yesu. ³¹ Amëd año, bano felënd bësëfan bën: «Awël nde Asëyali, yambëral.» ³² Re ko: «Eyamb yamb exëna ed an nang ex na.» ³³ Na bësëfan bën këni wëkarënd ba ala wëlanëgu këno na eyamb yamb. ³⁴ Ata re ko Yesu: «Andiyen and ÿandi këno ar lawënëgu ke xali me eñata añ ex eyamb yamb iram in.

³⁵ Ax gi ex na nde are kën rend opacaŵ onax fo bayik ekana ed beneda el? Awa ga re kême: Dënêtayin en wataxën beneda bej ga feşêk gër ocënga. Ekana fo bayik. ³⁶ Aşos këno şosënd axana ar eneda end aniyand and din an ebi nëngandëraxën andamat aned an do gë axana an. ³⁷ Gër endey ejo, enimin, dal ex: Abat kë nedënd, aşëxen kë xanand eyamb el. ³⁸ Wëno lawën këjun en kana beneda bej gër ed an tēw ex na. Bëşëxen riyenik do wën, alil fo lil kënëbi gër andiyen.»

³⁹ Yatijo, gër angol and Bësamari ajo bëranjëm wã bax end Yesu ejo ga wël këno asoxari an ga ko reya mëne afelëra felëra këno dek er ri ko gër aniyand andexëm in. ⁴⁰ Bësamari bën ga barëreğu këni gër ed hi baxo Yesu, xara këno exo bayi yatijo gër angol andebën. Ga wã ko, xey këjo bakey baki. ⁴¹ Në ejo yëmbëraxën bani nëmëc bër wã bax eyeyan edexëm bën. ⁴² Afel bano felënd asoxari an: «Abo ex na de ga wã këmi gayik wëj fel këbo. Gë andebi ajo dëj baxët këmo do nang këmi mëne enimin, mëj ex Afexën ar gwën an.»

End pakën ed itox ejo

⁴³ Ga xucak bakey baki baño, Yesu xuca ko ond gër ebar ed Galile ojo. ⁴⁴ Mëj dëj reya bax mëne alawënel ar Kaxanu an, ano pëbënd na gër ed rëw këno. ⁴⁵ And fiat ko gër ebar ed Galile ajo, Bëgalile bën xaca këno gayik awat wat bani dek bebër ri baxo gër Yerusalem bën, yatir Ofëna or Apexa. Bën bëte, aye ye bani gër ofëna olo.

⁴⁶ Awa Yesu baka ko gër ingol ind Kana gër ebar ed Galile, gër ed nëngwët baxo men oñ hik ngoy. Ata gër angol and Kafarënewum, ar bët bax gër emun an şëxwërayili baño na asëñiw. ⁴⁷ Gogo nde ga wël ko mëne Yesu bakawëk gër Galile, ga xaniw ko gër ebar ed Yude. Ata wãra ko eño karaw end itox indexëm eñ gayik në emëkw na fo ßayi baxo. ⁴⁸ Ata re ko Yesu: «Wën angëmëne ane watëlind na becarax do gë becërëcaxik, din ane kwëta na!» ⁴⁹ Yaka këño ala ajo: «Axwën, cëlaye gër ndebi këdi ko nemi itox indam iñ.» ⁵⁰ Re ko Yesu: «Mañil, asëñix anëka ßëngw ko.» Ga wã ko er re ko Yesu in, wãyi ko. ⁵¹ Ga ko şëla, fed këni gë bëriyenin bër gër iciw indexëm bën. Fel këno mëne itox indexëm iñ abëngw exo, anëka fak ko. ⁵² Wëka këbi ba nand fe fak ko. Yaka këno: «Ganëka and hik eñan poxoş gaf añ, xoc këño.» ⁵³ Ata xwita ko sëm mëne amëd año dëñ fel baño Yesu itox indey iñ abëngw exo. Ata wã këni end Yesu eñ mën gë ekun edexëm el ðek. ⁵⁴ Eño bax ecarax ekinëm end ri baxo Yesu gër ebar ed Galile eñ ga xaniw ko gër ed Yude.

5

¹ Ga xucak eño, hik bëte ofëna or Bëşëwif. Yesu ye ko yañ gër Yerusalem. ² Xarak gër Yerusalem, ler gër Ebët ed Opey, anjer* hi bax na and bani wãcënd gë eyeyan ed Bëşëwif el Betësada. Mokece xece bani do seba bani odilaya oco. ³⁻⁴ Dila gër odilaya oko bani

* **5:2** 5.2 Anjer año anac nac hi bax.

renarand bēšēxwēra bēranjēm: bēšiwēk, gē bēseŷik, gē bērēgobo. ⁵ Šēf gēr bēšēxwēra bējo, ala baxēna arēgobo elod bēniy ofēxw osas gē bēnjongēbētas. ⁶ Ata Yesu wat kēŋo gēr ed laki ko. Ga wata ko mēne elod anēka fo ko lakirand na, wēka kēŋo: «Wēj, aŷandi nde ŷandi ki ey pak?» ⁷ Yaka kēŋo: «Asošan, ame gi ex na gē ar ke lap polo gēr anjer and kē ŷangēnand men aŋ. Awa nand ke xacērand na, gogo nde exo cēgēt ašēxen.» ⁸ Ata Yesu re ko: «Kanil ey meŋ anakaya andey aŋ, ey ye!» ⁹ Ataŋ ga fak ko ala ajo, wēŋ ko anakaya andexēm aŋ do ko yexērand ŷenene. Xarak yatijo akey and eteyēta bax. ¹⁰ Bēlēngw bēr Bēšēwif bēn kēno rend ala ar fakēk an: «Xey wēj wa, ba ax gi ex na nde doro ex akey and eteyēta aŋ? Ax űap ex na ey dēbina anakaya andey aŋ!» ¹¹ Na yaka kēbi: «Ar fakēn ke an fel ke dē me dēbina anakaya andam aŋ do me ye.» ¹² Wēka kēno: «Noŷo wa ex ar fel ki ey meŋ anakaya andey do ey yexēra an?» ¹³ Ar fakēk an axo nang bana ba noŷo ex do bēte Yesu anēka hi baxo ŷit gēr amēxwēr and hi bax na.

¹⁴ Ga xucak eŋo, Yesu sēk kēŋo ala ajo gēr yangana ir Aciw and Kaxanu. Fel kēŋo: «Awa gayikako anēka fak kēy, tebēl emendēran el kēdi ki wēcan end nēmēc eŋo.» ¹⁵ Aŋo ye ko ala ajo felēx kēbi bēlēngw bēr Bēšēwif bēn mēne Yesu fakēn kēŋo. ¹⁶ Ata bēlēngw bēr Bēšēwif bēn mēŋ bano rixēraxēnēnd Yesu gayik eŋo baxo rind yatir akey and eteyēta. ¹⁷ Yesu yaka kēbi: «Faba key yo key ko riyenind, wēno bēte mondako fo kēme riyenind.» ¹⁸ Ata bēlēngw bēr Bēšēwif

bën këni şaland eno daw̃ Yesu, ga baxo rend cëŋ mëne Kaxanu ex Sëm, er w̃acaya bax mëne gwër fo hi këni gë Kaxanu. Bari ax gi ex na gayik ayepën baxo yepënënd fo akey and eteyëta aŋ.

End or gapak eŋ

¹⁹ Ata yaka këbi Yesu: «Dal in këmun felënd, wëno Asëñiŵ in yowëỹ ame dind na gë oñandi odam. Barikan, er këmo watelind Faba in këme rind. Do dek er ko rind Faba in, mondako fo këme rind wëno Asëñiŵ in. ²⁰ Faba aňan ñan ke wëno Asëñiŵ in do aw̃asin ke w̃asinënd dek bebër ko rind bën. Bëte aw̃asin ke w̃asin bebër nëmëcak beŋo, ado wën aşaran këŋun şaran. ²¹ Ata Faba ang këbi xaninënd bësësëk do këbi liyanënd ak, mondako fo këmo liyan wëno Asëñiŵ in ar ỹandi ke an. ²² Bëte Faba, ala aŋo kitind na, wëno Asëñiŵ in sebën ke dek kiti iŋ ²³ ene pëbaxën dek ang fëb këno mëŋ ak. Ar axe pëb ex na wëno Asëñiŵ an, aŋo pëb ex na Faba, mëŋ ar law̃ënëgu ke an.

²⁴ «Dal in këmun felënd, ar ke baxëtënd do eŋo kwëta ar law̃ënëgu ke an, anëka şot ko anıyan and din aŋ do axo ye na gër kiti. Anëka xuca ko ecës el, do ñat ko gër anıyan. ²⁵ Dal in këmun felënd, amëd aŋ në eyow ex, (ado gërëgako dëŋ ex) bësësëk bën awël këni wël oniŵ or Asëñiŵ ar Kaxanu ol. Bër kë wël bën axani këni xani gër ecës do eni dıya. ²⁶ Enimin, ang exo Faba mëŋ dëŋ anıyan ak, mondako fo yël ke wëno Asëñiŵ me gi wëno bëte anıyan aŋ. ²⁷ Wëno yël ke or gapak or mëni kitixën bela ol gayik wëno ex Asëñiŵ ar ala an. ²⁸ Këreŋun caran na eŋo: Në eyow ex amëd and këni wël dek bër ex gër

bañeg bën oniŵ oram ol. ²⁹ Ata eni kanira gër ecës: bër bax rind enjekax bën eni ye gër aniyand and din do bër bax rind eññenax bën eni ye gër kiti. ³⁰ Faba, mën ar laŵënëgu ke an ke felënd ang këmëni xiti bela ak, yowëy ame dind na gë oñandi odam ok. Do kiti indam in ind şenene ex gayik oñandi od ar laŵënëgu ke ok këmë şaland, ax gi ex na odam ok.»

End osede or bend Yesu eŋ

³¹ «Angëmëne wëno fo kër reyand osede or gaf iram ol, end këmë reyand eŋ ax gi ex na ðal. ³² Aşëxen kër reyand osede oram ol, do anang nang këmë, er ko reyand endam in ðal ex. ³³ Wën laŵën babi bela gër Şaŋ Batis. Ga ñat këni, awël wël bano ga ko reya ðal in. ³⁴ Wëno cëŋ, end osede oram eŋ, ax gi ex ala kër reyand, barikan en pexaxën këmün felaxënënd eŋo. ³⁵ Şaŋ, er hi baxo ang lambo ir fëtën këni ex ɲoband fo. Do wën anëngandëra nëngandëra këjun amëd gë angoben andexëm aŋ. ³⁶ Wëno, osede or këmë reyand ol nëmëcak or Şaŋ Batis ol gayik beber yël ke Faba me dind bën këjun wăsinënd mëne mën dëŋ laŵënëgu ke. ³⁷ Do Faba mën ar laŵënëgu ke an dëŋ kër reyand endam eŋ. Wën, elod an wël ex na oniŵ orexëm ol, elod an wat ex na dëxas irexëm in. ³⁸ Gayikako an ma ex na end wëno ar laŵënëgu ke eŋ, an kwëtaya ex na eyeyan edexëm el gër owëkw orewën. ³⁹ Wën kën balëkënalind Oñëgw Omënëk ok ga yëla kën mëne aniyand and din aŋ kën şot, xarak oñëgw oko dëŋ kër reyand

endam eñ. ⁴⁰ Wën anjun ñandi ex na en yëlaya gër ndam en cotaxën aniyan and din an!

⁴¹ «Wëno ame caland na ene cëkw bela. ⁴² Bari aye nang këme mëne wën ano ñan ex na Kaxanu. ⁴³ Wëno mëñ lawënëgu ke gë oŵac orexëm ol, bari wën ane kwëtaya ex na. Barikan angëmëne ašëxen exo yow axwëtaya këno xwëtaya xarak Kaxanu año dawënëguw ex na! ⁴⁴ Wën bër kë šëkwërënd bëjo, wën bër ax caland na en wat enjaran end Kaxanu fo bën, mondake wa kën xor ene kwëta? ⁴⁵ Këren yëla na mëne wëno këñun lëxw gër Faba. Moyis, mëñ ar xwëta këno an, këñun lëxw. ⁴⁶ Kido end Moyis eñ ŵa ban, aŵa ŵa don bëte endam eñ gayik endam yëgw ko. ⁴⁷ Bari angëmëne an ma ex na oñëgw odexëm ok, mondake kën ŵa er këme rend in?»

6

End ecarax end mburu eñ

¹ Ga xucak eño, Yesu xegëta ko anjer and Galile and bani ŵacënd bëte anjer and Tiberiyad an. ² Bela bëranjëm baño sëfand gayik awat bani watënd becarax, ga babi fakën bëšëxwëra bën. ³ Ata Yesu, ga sëfër këni gë bëšëfan bën yañ në etënd, yëparax këni ⁴ xarak anëka babi saxëgund Ofëna or Apexa or Bëšëwif ol. ⁵ Yesu ga nëkona ko, wat këbi amëxwër atëm ga këni yow gand ed hi bani. Ata ŵëka këño Filip: «Feye wa këne yëcëguye er këni yamb bela bëjo in?» ⁶ Ga baño ŵëkand mondako, atëy fo baño rind gayik anang nang baxo er ko ri in. ⁷ Ata yaka

ko Filip: «Ado ene yęcëgudoye yo mburu in batama band kodı okeme oki, exo cotaxën ala kala tøkër, ax gi dona gwac.» ⁸ Asëfan abat, Andëre, abinëm ar Simonj Piyer, re ko: ⁹ «Ake ro inëmëta exëna de ind gë bamburu banjo band orëş, gë oxan oxi. Ine ngwa kë fecä, bela bër go bën?» ¹⁰ Ata re ko Yesu: «Pelinëbi eni ñëpara gër ebar.» Xarak na gër ed ebani mbanj lëg bax ondës oñ. Er hi bani bësoşan bën fo gwër në owëli oco. ¹¹ Yesu, ga wëd ko bamburu banj, şëkwa këñjo Kaxanu do şetëra këbi bër hi bax na bën. Mondako fo ri baxo gë oxan ol do ar ex kala yamb ko xali wëd ko. ¹² And wëd këni añ, fel këbi bësëfan bën: «Barin bacaxaken band bayitarak banj, yowëy kërex nemi na.» ¹³ Ata ga barëra këni, fëxw këbi bakange epëxw gë baki gë bacaxaken band mburu ir orëş ir bayitara babi in. ¹⁴ Ga wat këni ecarax end ri baxo Yesu eñ, bela bën këni rend: «Enimin, mëñ ex alawën ar bax yowënd gër ngwën ro an.» ¹⁵ Ata Yesu, ga wata ko mëne aỹandi yñandi babi eno nëỹali exo gi emun endefën, nacëta ko gaşëxe gabat yañ gër etënd.

End gër anjer eñ

¹⁶ Apenëka añ, bësëfan bërëxëm bën şëla këni xali gër bëña ir anjer. ¹⁷ Ata fëra këni polo në ikuluñ eni yexën gër Kafarënowum, ekeg elo. Anëka xwëyar bax do Yesu abi tëfëgu bana pere. ¹⁸ Mbanj bax xocënd do men oñ kë xanind gër anjer bomeñ bomeñ. ¹⁹ Ga xas këni gë ikuluñ inj në şapakan banjo, xali banjongamat, watëgu këno Yesu ga ko ye yañ gër men ang gër ebar

eñaŷëk fo. And hi ko dam gër ikuluŷ aŷ, bësëfan bën yëdara këni. ²⁰ Ata re ko Yesu: «Wëno ex, këren yëdara na!» ²¹ Aŷandi ŷandi babi bësëfan bën eno mëlali gër ikuluŷ iŷ. Barikan anëka ŷat bani gër ebar, gër bëŷa ir gër ed bani yend.

End eyamb ed aniyen eŷ

²² Në ecan ijo, amëxwër and bër bayi bax ekeg elo aŷ, xaman këni mëne ikuluŷ imat fo bayi bax na gër ed hi bani do mëne Yesu ani ye bana gë bësëfan bën. ²³ Ata bëkuluŷ ocëxe ŷatëguk gër Tiberiyad, ler na gër ed yambëra bani mburu ind ŷëmbën baxo Axwën an and šëkwa këŷo Kaxanu aŷ. ²⁴ Ga wata këni mëne Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ani bo bana na, fëra këni gër bëkuluŷ bëŷo do kwël ye këni gër Kafarënowum eno calax. ²⁵ Ga sëkëx këno ekeg elo, wëka këno: «Asëyali, nand fe wa yow këy ro?» ²⁶ Yesu yaka këbi: «Dal in këmun felënd, ga yambëra kën xali wëd kën këne šalaxënënd, ax gi ex na ga fëni këŷun becarax bënd këme rind bëŷ. ²⁷ Diyenindën end eyamb ed kë bayi xali gër aniyen and din eŷ, bari ax gi ex na end eyamb ed kë nemi ecan ecan eŷ. Eyamb ed aniyen and din el, wëno Asëŷniw ar ala an kë yëlënd gayik wëno yata ke Faba Kaxanu.» ²⁸ Bër gër amëxwër bën wëka këno: «Ineŷa ŷapëk mo din Kaxanu gër andiyen andexëm?» ²⁹ Yaka këbi: «Er ex andiyen and Kaxanu in, ene kwëta wëno ar lawënëgu ke an.» ³⁰ Wëka këno bëte: «Do ecarax end fe këyëbo wësin mi kwëtaxën? Ine këy ri?» ³¹ Bëxarëk bërëbi bën eyamb ed bani wëcënd man el bani yambënd gër ladawe,

ang ŷeg këni ak: eyamb ed xaniwëk gër orën el babi yëlënd Kaxanu.✧ ³² Ata re ko Yesu: «Dal in këmun felënd, Faba babi yëlënd eyamb ed dal ed xaniwëk gër orën el bëxarëk bërewën bën, ax gi ex na Moyis. Mëŋ fo këŋun yëlënd bëte doro doro eyamb ed dal ed xaniwëk gër orën el. ³³ Gayikwa eyamb ed ko yëlënd Kaxanu el ex ar fedawëk gër orën an, do ko yëlënd aniyän gër ngwën ro an.» ³⁴ Ata re këni: «Awa Axwën, yëlindëbo ngwa din eyamb elo.» ³⁵ Yesu fel këbi: «Wëno ex eyamb ed kë yëlënd aniyän el. Ar ke sëf an din aŋo kor na enjo eŋ, ar kë wã endam an din aŋo tel na. ³⁶ Ga re këme, wën awat wat këne, bari ane kwëta ex na. ³⁷ Dek bër ke yël Faba bën asëf këne sëf do din amëni ŋwãŷ na. ³⁸ Gayikako gër orën fedaw këme, er yow këme me dind oñandi od ar lawënëgu ke ok, ax gi ex na me dind oñandi odam. ³⁹ Er ŷandi këŋo ar lawënëgu ke in ex gabatak këremo tak na gër bër yël ke: axanin këmo xaninëd gër ecës yatir akey apelatar. ⁴⁰ Eŋo ex enimin, er ŷandi këŋo Faba in: ar ke wat yo wëno Asëñiŷ do exe kwëta an aŋot ko ŋot aniyän and din aŋ. Ata këmo xanin gër ecës, yatir akey apelatar.»

⁴¹ Ata Bëšëwif bën këni wunëwunand endexëm eŋ ga wël këno ga ko re mëne mëŋ ex eyamb ed fedawëk gër orën el. ⁴² Er bani rend: «Ajo ba axo gi ex na nde ngwa Yesu, asëñiŷ ar Yosef? Ax gi ex na nde anang nang kënebene nëm gë sëm? Mondake cëŋ ko rend mëne gër orën fedaw ko?» ⁴³ Yesu ga wata këbi, re ko:

✧ **6:31** 6.31 Andocane 16.4, 15

«Këren n̄un̄n̄una na. ⁴⁴ Ala ax kor na exo yël̄aya gër ndam, ang ax gi ex na Faba, m̄eñ ar law̄n̄ëgu ke an, w̄elaw k̄eño. Do w̄eno ata k̄emo xanin gër ec̄es, yatir akey apelatar. ⁴⁵ Ga ȳëgw k̄eni wa b̄elaw̄enel b̄en gër okaȳeta m̄ene: Kaxanu k̄ebi ȳana ebi t̄eyalind d̄ek bela b̄en. Ar k̄e bax̄et os̄eyali orex̄em an do exo ma, aȳelaya ko yël̄aya gër ndam. ⁴⁶ Eño ax macaya ex na m̄ene ala wat k̄eño na Faba Kaxanu, ang ax gi ex na ar xaniw̄ek gër ndex̄em an. ⁴⁷ Dal in k̄emun fel̄end, ar w̄ak endam an şot̄ek aniyan and din añ. ⁴⁸ W̄eno ex eyamb ed k̄e ȳel̄end aniyan el. ⁴⁹ B̄exar̄ek b̄erew̄en b̄en yamb̄eguk eyamb ed k̄eni w̄ac̄end man el gër ladawe, b̄arikan aş̄es ş̄es k̄eni. ⁵⁰ Nangin m̄ene ar k̄e yamb eyamb ed fedaw̄ek gër or̄en an, axo nemi na. ⁵¹ W̄eno ex eyamb eb̄engw ed ş̄elaw̄ek gër or̄en el. Anḡem̄ene ala exo yamb eyamb elo, din ir din ko liya, do eyamb ed k̄emo ȳel el ex eman endam eñ exo d̄iyax̄en gër ngw̄en ro.» ⁵² Ga w̄el k̄eno, B̄eş̄ewif b̄en k̄eni ş̄amp̄erend: «Mondake wa ko xor ebo ȳel eman endex̄em eñ ene yambe?» ⁵³ Na re ko Yesu: «Iyo d̄al in k̄emun fel̄end: anḡem̄ene an yamb ex na eman end w̄eno As̄eñīw̄ ar ala eñ do an ceb ex na oş̄at oram oñ, aniyan ax gi ex na gër ola orew̄en. ⁵⁴ Ar k̄e yamb eman endam do exo ceb oş̄at oram an k̄e şot̄ aniyan and din añ do w̄eno axanin k̄emo xanin̄ed̄ gër ec̄es, yatir akey apelatar. ⁵⁵ Enimin, eman endam eñ eyamb ex do oş̄at oram oñ eş̄eb̄-ceb ex. ⁵⁶ Ar k̄e yamb eman endam do exo ceb oş̄at oram an ke ş̄osa do mi gi din arabat. ⁵⁷ Faba

mëñ ar lawñëngu ke an abëngw exo do wëno gë mëñ liya këme. Ar ke yamb an gë wëno këmi liya. ⁵⁸ Nëkoyin ro eyamb ed fedawëk gër orën el, ax gi ex na ang ed yambëgu këni bëxarëk bërëwën do nemira këni el. Ar ke yamb an din ir din ko liya». ⁵⁹ Mondako sëyali babi Yesu gër aciw̃ acaleyã and gër Kafarënowum.

End aniyã and din eñ

⁶⁰ Ga baxët këno na, bësëfan bërãnjëm gër bër ßãño sëfarand re këni: «Eyeyã elo ðek sibëk. Ba noyõ kë xor cëñ exo baxët?» ⁶¹ Yesu, ga wata ko mëne bësëfan bën në eñunëwuna exëni, wëka këbi: «Ba end re këme eñ nde şoðo këñun? ⁶² Do and këne wat, wëno Asëñiw̃ ar ala an ga këme ßaka yañ gër ed hi bame añ cëñ? ⁶³ Angoc añ kë yëlënd aniyã añ, eman eñ yowëỹ ax kor na ex di. Bend fel këmun ßeño bend Angoc ex do ßeño kë yëlënd aniyã añ. ⁶⁴ Bari ang hi kën ro ako, bërëmar ane kwëta ex na.» Gayikwa Yesu aye nang babi, elod gër yãnar bër ax ma ex na endexëm bën. Bëte anang nang baxo noyõ bax ar këño lëxw an. ⁶⁵ Ata ko rend: «Mëñ këmun felaxënënd mëne ala ax yow na gër ndam ang ax gi ex na Faba wëlaw këño.» ⁶⁶ Ata elod amëd año, bësëfan bërëxëm bërãnjëm ßakana këni gand epoy, seb këni etëfëra edexëm el. ⁶⁷ Ata Yesu wëka këbi bësëfan epëxw gë bëxi bën: «Do wën cëñ, añun ñandi ex na nde ene teß?» ⁶⁸ Yaka ko Simoñ Piyer: «Axwën, biyi gër noyõ wa këmi ye? Wëj ga ex wa ar gë eyeyã ed aniyã and din ir din an. ⁶⁹ Do biyi wãk endey eñ ga nang këmi mëne

wěj ex Aŵñenk ar Kaxanu an.» ⁷⁰ Yesu yaka këbi: «Ax gi ex na nde wëno yata kënun, wën bësëfan epëxw gë bëxi bën? Barikan, abat şabucara exo!» ⁷¹ Yuda, asëñiw ar Simon Isëkariyot, baŋo rend gayikwa gër bësëfan epëxw gë bëxi, mën ebax ar këno lëxw an.

7

End bobinëm bor Yesu eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Yesu ko sëfërand ebar ed Galile el. Aŋo ñandi bana exo ye gër ed Yude gayik bëlëngw bër Bëşëwif bën aşala bani şaland eno daw. ² Xarak, dam ebax Ofëna or Bëşëwif or baner ol. ³ Ata bobinëm bor Yesu re këni: «Kanil ey ye gër ebar ed Yude eni watëx dek bësëfan bërey bën bebër këy rind bën. ⁴ Ar kë şaland eno nang bela an, axo dind na beŷ gër ed ano watënd na. Angëmëne becarax beŋo këy rind, masiyanal gër ngwën ro.» ⁵ Enimin bobinëm dëŋ ano kwëta bana. ⁶ Ata Yesu yaka këbi: «Apëxëd andam aŋ ax ŋatëgu ex na pere, barikan andewën aŋ and din ex. ⁷ Bela bër gër ngwën ro bën ani kor na enun cus. Barikan aşus şus këne wëno gayik areya këme reyand mëne bandixa bandëbën baŋ bañëŋënax ex. ⁸ Yeyin ngëŋ wën yaŋ gër ofëna. Wëno ame ye na gër ofëna olo gayik apëxëd andam aŋ ax ŋat ex na pere.» ⁹ And re ko eŋo aŋ, Yesu bayi ko gër ebar ed Galile.

End Ofëna or baner eŋ

¹⁰ And ye këni bobinëm gër ofëna aŋ, Yesu ye ko bëte yir fo, aŋo ñandi bana eno wat bela

bën. ¹¹ Ata bëlëngw bër Bêşewif bën këno şalarand gër ofëna do këni wëkarënd: «Awa feye exo ajo?» ¹² Ata gër bëmëxwër, onëkënëkar od nê endexëm ok mbañ ebax. Bërëmar are bani rend: «Ala ar şenene exo.» Bêşëxen bën: «Ali anambeli këbi nambelind bela bën!» ¹³ Bari ala abax yeyan na poyoma endexëm eñ, ga banëbi yëdand bëlëngw bër Bêşewif bën.

¹⁴ Anëka hi bax loxo ir ofëna in mërëxand and ye ko Yesu yañ gër Aciw̃ and Kaxanu añ, gër ed babi sëyalirand bela. ¹⁵ Ata bëlëngw bër Bêşewif bën, ga këbi şaran, këni wëkarënd: «Mondake nang ko Oñëgw Omënëk ok mën ar ax tëya ex na an.» ¹⁶ Ata yaka këbi Yesu: «Osëyali oram ol, or ar law̃ënëgu ke ex, bari ax gi ex na oram. ¹⁷ Ar ex awëlëk ar exo di oñandi od Kaxanu an, anang ko nang osëyali oram ol, ba gër Kaxanu nde xaniwëk ba wëno fo nde kë yeyandërand. ¹⁸ Ar kë yeyandërand er yerëtëk ko gë andexëm an, eno cëkwënd ko şaland. Barikan, ar kë şaland enjaran end ar law̃ënëgu këño an, ar ðal hi ko do osëmbak ax gi ex na gër ndexëm. ¹⁹ Ax gi ex na nde Moyis yël këñun acariya and Kaxanu añ? Barikan wën, gabatak ax tëfënd na acariya año. Inew̃a kën şalaxënënd ene ðaw̃?» ²⁰ Ata amëxwër añ yaka këno: «Wëj ar gë bëyël ey! Noño kë şaland exi ðaw̃?»

²¹ Yesu yaka këbi: «Emat fo ri këme do wën ðek şarandëra këñun. ²² Moyis sëyali këñun oxac or bëttox bëtöşan ol, (xarak ax gi ex na Moyis yerëtëk gayikako gër bëxarëk xaniwëk). Do ax gi ex na nde wën axac këno xacënd ala an

yatir akey and eteyëta dëŋ? ²³ Angëmëne axac këno xacënd ala yatir akey and eteyëta këdi kën yepën acariya and Moyis aŋ, inewã xoÿënaxën këne wëno ar fakën këŋo yer ala an gë akey and eteyëta aŋ? ²⁴ Tebin ekiti ed bela el ang këŋun wëndanënd wën ak. Kitiyindën şenene!»

²⁵ Ata Bëyerusalem bërëmar këni rend: «Ax gi ex na nde ajo këno şaland eno daw? ²⁶ Barikan nëkofo wa ga ko yeyandërand poyoma, do ala aŋo kexënd na! Anëka nde xwita këno bëlëngw bën mëne mëŋ dëŋ ex Afexën an? ²⁷ Barikan, ajo ro anang nang këne gër ed xaniw ko. Xarak Afexën an and ko yow aŋ, ala ax nang na gër ed xaniw ko.» ²⁸ Ata Yesu, ga këbi sëyalira bela bën gër yangana ir Aciw and Kaxanu, xeÿ ko: «Wën anang nang këne do anang nang kën gër ed xaniw këme! Barikan wëno ame yow ex na gë oñandi odam. Ar lawënegu ke an dal exo, bari ano nang ex na. ²⁹ Wëno anang nang këmo, gayikwa gër ndexëm xaniw këme, do mëŋ lawënegu ke.» ³⁰ Bela bën këni şaland eno tëra, bari gabatak aŋo tëra bana gayik ax ŋat bana pere apëxëd andexëm aŋ. ³¹ Ata gër amëxwër, bëranjëm wã këni end Yesu eŋ do këni rend: «And ko yow Afexën aŋ, becarax bend ko ri beŋ anëmëca nde kë nëmëca bend ajo beŋ?»

End etëra ed Yesu eŋ

³² Ofariseŋ ok wël kënëbi bëranjëm gër amëxwër ga këni nekënekär end Yesu eŋ. Ata bëşadaxan bëlëngw bën do gë Ofariseŋ ok lawën kënëbi bënëkona bën eno tëraw. ³³ Ata re ko Yesu: «Në erebat bayi këne pere imëd, me

bakaxën gër ar lawñenëgu ke. ³⁴ Aşalara këne şalara bari ane wat na. Do gër ed këme hi, wën an kor na en yeli.» ³⁵ Ata këni wëkarënd Bëşewif bën: «Feye ngwa ko ye do enëjo neme? Aye nde ko ye ed şapërëra këni Bëşewif gër bër enëng ecëxe, ebi tÿyalirax bër ani gi ex na Bëşewif bën? ³⁶ Ine ngwa wacayak eyeyan ed wëleli kënëjo elo: “Aşalara këne şalara bari ane wat na. Do gër ed këme hi, wën an kor na en yeli.”»

End akey apelatar and Ofëna or baner eñ

³⁷ Yatir akey apelatar and ofëna ebax akey atëm añ. Ata Yesu, ga xani ko xwiriş, xeÿ ko: «Ar sel këno an, yowëlexo mo yël exo ceb. ³⁸ Ar ke xwëta an, men ond këmo yël oñ ang oÿëm or men ond anıyan fo kë ÿana ex pesënd gër yomb irexëm, ang rek Oñëgw Omënëk ak.» ³⁹ End Angoc and Kaxanu and ebax eni cot bër këno xwëta eñ baxo yeyanënd mondako. Amëd año, Angoc añ axo yow bana pere gayik ax ıjat bana and kë şanaya enjaran end Yesu eñ. ⁴⁰ Bërëmar gër amëxwër ga wël këni er baxo yeyanënd in, këni rend: «Enimin, ajo ex Alawñenel an.» ⁴¹ Bëjo këni rend: «Ajo ex Afexën an!» Bëşëxen re këni: «Ba gër ebar ed Galile nde ebax exo kaniw Afexën an? ⁴² Ax gi ex na nde Oñëgw Omënëk dëñ rek mëne Afexën an ar andëwëra and Dafid ko hi do ar gër Betëlexem, angol and Dafid añ?» ⁴³ Ata bër gër amëxwër bën xucarëra këbi në end Yesu. ⁴⁴ Bërëmar aÿandi ÿandi bafi eno tëra, bari gabatak ax yëxw bana eño.

End bëlengw bër Bêşewif eŋ

⁴⁵ Bënëkona bën, ga baka kēni gēr bēşadaxan bëlengw do gēr Ofariseŋ, wëkax kēnēbi: «Ine cēŋ bayik ano mēlaw ex na?» ⁴⁶ Yaka kēni bënëkona bën: «Ar kē yeyanënd mondako, biyi elod amo wël ex na.» ⁴⁷ Ata yaka kēnēbi Ofariseŋ ok: «Wën bēte, anēka nde seb kēno eŋun nambeli? ⁴⁸ Awat nde wat kēno alēngw ar Bêşewif ba fariseŋ ir wāk endexēm? ⁴⁹ Bari amëxwër aŋo, bër wë kēbi exēni, ani nang ex na acariya and Moyis aŋ!» ⁵⁰ Ata Nikodem, ar ye bax gēmēd eni watër gē Yesu an, wëka kēbi: ⁵¹ «Acariya andeŋi aŋ, anēp nde kēŋo nēpënd ala xarak bēxiti bën ano baxēt ex na pere do ani nang ex na pere er ri ko in?» ⁵² Yaka kēno: «Agalile nde hi kēy wēj bēte? Calal aye ata kēy wat mēne ala wēnel gabatak ax kaniw ex na gēr ebar ed Galile.»

End asoxari ar orekar eŋ

⁵³ [Ata ga xucak eŋo, ala kala wāyi ko gēr iciw̄ indexēm.*

8

¹ Ga xucak eŋo, Yesu ye ko yaŋ gēr etënd ed gē bañarëka. ² Barikan mopēd gēbër, ga baka ko gēr Aciw̄ and Kaxanu, barërëgu kēni dek bulunda in. Ga yēpa ko, kēbi sēyalirand. ³ Ata bēşalen do gē Ofariseŋ sērāw kēno asoxari ar fēnga kēno nē orekar. ⁴ Ga xwēşan kēno mērëxand, re kēni: «Asēyali, asoxari ajo nē

* **7:53** 7.53 Bengas bend gēr Atëfëtan and Şaŋ 7.53 xali 8.11 ax gi ex na gēr bakayëta bakarëk.

orekar fëngaw këmo. ⁵ Acariya and Moyis an ga rek mëne bësoxari bërako bën mopëtëra ýap këbi xali eni cës. Awa wëj ake re këy?»

⁶ Ga re bani eño, atëy bano rind eno na-gaşanaxën. Barikan Yesu rëngw ko do ko ýëgwënd gë imasa in gër ebar. ⁷ Ga këno nëyali ebi pel ang këni ri ak, Yesu ga rëngwëta ko, re ko: «Ar gë eñëñenax këm an, ñanaleño epët el.» ⁸ Rëngw ko gaşëxe do ko ýëgwënd bëte gër ebar. ⁹ And wël këni eyeyan elo an, şapërëra këni abat abat, ga ýana këni bëxarëk bën. Bayi këni Yesu gë asoxari an na gër ed xwëşan bano mërëxand. ¹⁰ Ata rëngwëta ko Yesu, wëka këno asoxari an: «Oko feye exëni bër baxi lëxwënd bën? Ala axi nöp ex na nde?» ¹¹ Yaka ko asoxari an: «Axwën, gabatak axe nöp ex na!» Ata re ko Yesu: «Wëno bëte ami nöp na. Maýil, bëte din kërey mendëra na mondako.»]

End angoben and ngwën enj

¹² Yesu, ga bakan ko osëyali ol, ko rend: «Wëno ex angoben and ngwën an, ar ke sëf an angoben and kë wëland gër aniyan an ko şot, din axo gi na gër ecamëdan.» ¹³ Ga wël këni eño, Ofarisenj ok re këni: «Awa wëj gë andey këy reyand osede orej ol, do osede olo ax gi ex na dal.» ¹⁴ Ata Yesu yaka këbi: «Aýap ýapëk ene kwëta ado ga këme reyand gë andam año dëñ er eme in. Osede oram ol dal ex gayikwa wëno anang nang këme gër ed xaniw këme do gër ed këme yend. Bari wën, an nang ex na gër ed xaniw këme, bëte an nang ex na gër ed këme yend. ¹⁵ Wën bëla fo hi kën do këne xitind. Wëno ala amo kitind na.

16 Do angëmene wëno xiti këjo ala an, kiti iño ind däl kē hi gayik ame gi ex na gabat: gē Faba, mēñ ar lawñëngu ke an, ßar këmi. 17 Aÿëgw ÿëgw këni gër acariya andewën mēne osede or këni reya bela bëxi bëjo däl ex. 18 Wëno dēñ kē reyand osede or hi këme ol do bëte Faba, mēñ ar lawñëngu ke an, nē edeya exo endam eñ.» 19 Ata wëka këno: «Feye ngwa hi ko sorix?» Yaka këbi: «Wën ane nang ex na wëno, bëte ano nang ex na Faba. Kido anang nang bane, anang nang dono Faba.» 20 Mondako felëra babi Yesu ga këbi sëyali ler gër akwëtaya and oyël, gër yangana ir Aciw̃ and Kaxanu. Bari gabatak año tëra bana gayik ax ñat bana pere apëxëd andexëm añ.

End Ar yañ gër orën eñ

21 Yesu fel këbi bëte: «Ga këme yend ako, wën ašalara këne šalara ßari ane wat na. Awa eñëñëxax endewën eñ këñun nemin. An kor na ene tēfëli gër ed këme yend.» 22 Na Bëšëwif bëñ këni rend: «Ga ko rend ako aņ kor ex na enëjo tēfe gër ed ko yend, ba alaŵaya nde ko laŵaya?» 23 Ata re ko Yesu: «Wën bër gëd ro hi kën, wëno ar yañ hi këme, ame gi ex na ar ngwën iño ro. 24 Mēñ felaxën këmun mēne beñëñëxax ßendewën ßeñ këñun nemin. Angëmene an kwëta ex na mēne Wëno ex ar hi këme an, beñëñëxax ßendewën ßeñ këñun nemin.» 25 Ata wëka këno: «Do wëj, noÿo ngwa hi këy?» Yaka këbi Yesu: «Ax gi ex na nde elod gër ÿanar felëra këmun? Ado nē end inewã ngwa këmun yakaxën? 26 Wëno ßebëranjëm reyadome endewën eñ mun kitixën. Barikan,

ar lawñenëgu ke an kë reyand ðal in do er wëleli këmo in këme reyand gër ngwën ro.» ²⁷ Bela bën abi pëni bana mëne end Sëm Kaxanu eñ babi felërand mondako. ²⁸ Ata re ko Yesu: «And këne xaw wëno Asëñiŵ ar ala añ, ata kën nang mëne wëno hik do ŷowëy ame dind na gë or gapak oram. Er këmun felënd in, Faba sëyaliw ke. ²⁹ Wëno gë ar lawñenëgu ke an bar këmi, axe teb ex na gabat gayik wëno din këme rind er ðan ko in.» ³⁰ Ga wël këni eyeyan elo, bëranyëm wã këni endexëm eñ.

End edacët ed gër oxadëp eñ

³¹ Ata Yesu fel këbi Bëşewif bër wã bax endexëm bën: «Ga xwëtaya xwëtaya kën gër onden ondwën er këme sëyalind in, ata kën hi enimin bësëfan bëram. ³² Anang kën nang ðal in do ðal ijo këñun racët gër oxadëp.» ³³ Ata yaka këno: «Biyi bërändëwëra and Abëraxam bën nde këyëbo rend aracët këyëbo racët gër oxadëp? Biyi elod ami gi ex na okadëp, mondake cëñ këy xorënd ey de: “Bër yaya kën hi”?» ³⁴ Yesu yaka këbi: «Dal in këmun felënd, ar kë wëndërand yo xadëp ir eñëñenax hi ko. ³⁵ Ar hik asëñiŵ an kë bayind lañ gër ekun ed rëw këno. Bari xadëp in axo bond na din. ³⁶ Awa angëmëne wëno Asëñiŵ ar Kaxanu an racët këñun gër oxadëp, bëtëdin an bo na okadëp. ³⁷ Anang wa nang këme mëne wën bërändëwëra and Abëraxam hi kën. Barikan në ecalane ene ðaw. Eyeyan edam el xey këñun en kwëtaya. ³⁸ Wëno, er watëgu këme gër Faba in këmun felënd. Do wën, kën rind er

wël kën gër sorix irewën in.» ³⁹ Yaka këno: «Abëraxam ex de, axarëk arebi an.» Ata re ko bëte Yesu: «Angëmëne obaş or Abëraxam hi kën, diyindën bebër baxo rind bën. ⁴⁰ Barikan gërëgako, wën në ecalan ene daw, wëno ar fel këñun dal ir wëlëgu këme gër Kaxanu an. Eño, Abëraxam elod axo di ex na. ⁴¹ Wën, bebër wateli këno sorix irewën bën kën rind.» Ata yaka këno: «Biyi ami gi ex na de obaş or rëw kënëbi në asëk alakirand fo; Kaxanu gabat ex Faba irebi.» ⁴² Ata re ko Yesu: «Kido Kaxanu ebax Sorix irewën, aňan ħan done gayik gër ndexëm şanëgu këme xali yow këme. Mëñ lawënëgu ke, ame yow ex na ayow fo. ⁴³ Er bayik anjun penixënënd na eyeyan edam in, an korënd na en baxët. ⁴⁴ Şabucara in ex sorix irewën, mëñ kën rixënënd oňandi odexëm ok. Mëñ elod gër ýanar hi ko anemin ar bela. Axo deyand na dal in gayik ado dal dëñ ax gi ex na gër ndexëm. Nand ko nëgwëşënd yo ola orexëm ol kë şanayand gayik anëgwëş exo. Gër ndexëm ýanak enëgwëş eñ. ⁴⁵ Wëno ar këñun felënd dal an, ane kwëta ex na! ⁴⁶ Ang hi kën ro ako, noño kë xor ex deya mëne wëno na wëndëra këme na? Angëmëne dal in këmün felënd, ine cëñ bayik ane kwëtaxënënd na? ⁴⁷ Ar Kaxanu an abaxët ko baxët eyeyan ed Kaxanu el. Wën an baxëtënd na gayik an gi ex na bër Kaxanu.»

⁴⁸ Anjo yaka këno Bëşëwif bën: «Ax gi ex na nde dal këmi rend mëne wëj Asamari ey, ar gë bëyël ey?» ⁴⁹ Na re ko Yesu: «Ame gi ex na ar gë bëyël. Wëno Faba fëb këmo, bari wën ayepan këñun yeapanënd endam eñ, ane pëb ex

na.» ⁵⁰ «Wëno ame caland na ene cëkw bela. Abat ex ar kë şaland ene cëkw an, do mëñ ex ar kë xitind an.» ⁵¹ «Dal in këmun felënd, ar kë xwëtaya eyeyan edam an, din axo tÿyi na ecës el.»

⁵² Ata re këni Bëşëwif bën: «Gërëgako, anëka dëñ nang këmi mëne enimin wëj ar gë bëyël ey. Abëraxam aşës şës ko, bëlaŵënel bër Kaxanu bën bëte aşës şës këni, do wëj këy rend mëne ar kë xwëtaya eyeyan ed ey an din axo tÿyi na ecës el. ⁵³ Ba wëj nde xuca këño Abëraxam, axarëk arebi an, gayikako mëñ aşës şës ko? Bëlaŵënel bën aşës şës këni bëte. Wëj noÿo këy yëland hi këy?» ⁵⁴ Ata yaka ko Yesu: «Angëmëne wëno fo kë şëkwayand, enjaran endam eñ xaf-xaf ex. Faba wa ke şëkwënd, mëñ ar kën rend mëñ ex Kaxanu, ar xwën këñun an! ⁵⁵ Ado wëno wa nang këño, wën ano nang ex na. Wëno anëgwëş hi dome ang wën ak kido are bame rend mëne amo nang ex na. Barikan, anang wa nang këmo xali xwëtaya këme eyeyan edexëm el. ⁵⁶ End Abëraxam, axarëk arewën eñ cëñ, gë onënga fo baxo yëlarand end yatir këme yow eñ. Ata and wat ko akey año añ fuñara këño.» ⁵⁷ Na re këni Bëşëwif bën: «Ado wëj axi tək ex na pere bëniy ofëxw oco nde këy rend awat wat këyo Abëraxam.» ⁵⁸ Yesu yaka këbi: «Dal in këmun felënd, damana exo gi Abëraxam wëno hik.» ⁵⁹ Ga wël këni eño, ŵedëra këni ñat oxaÿ oñ eno pëtëraxën. Na ga ÿaf ko Yesu kwël şan ko Aciŵ and Kaxanu añ.

End Yesu do gë ašiwëk enj

¹ Akey amat, Yesu ga ko xuca në ingol wat këŋo ala ar rëwëli këno mondewëli ošiw. ² Wëka këno bësëfan bërexëm bën: Asëyali, noŋo wa wëndërak mëŋ rëwaxën këno ala ajo ašiwëk? Ba mëŋ nde ba bëxarëk bërexëm nde? ³ Yaka këbi Yesu: Ax gi ex na mëŋ, ax gi ex na bëxarëk bërexëm bën wëndërak. Barikan, gë ošiw orexëm olo këbi wësin Kaxanu bela bën bebër ko rind bën. ⁴ Diyenindënëŋone Kaxanu, mëŋ ar lawëneŋu ke an nand ŋapëk na gayik ayow kë yow amëd and ala ax kor na eno diyenin. ⁵ Në amëd and hi këme gër ebar ro na, wëno ex angoben and ngwën aŋ. ⁶ Ga yeyan ko mondako, sëp ko gër ebar. Nega ko obar ok gë bato bandexëm baŋ do nëm këŋo ašiwëk an gër bangës. ⁷ Fel këŋo: «Yel ey dëxasax gër anjer and Silowe.» (Owac olo er wacayak Arolawën). Awa ga ye ko, rëxasax ko do nand baxo wërëšëtand na šiwëta ko. ⁸ Bëraketa andexëm bën do dek bër baŋo watërand ga ko xararand bën këni wëkarënd: «Ax gi ex na nde ajo bax xararand moŋëpa?» ⁹ Bërëmar këni rend: «Mëŋ ex.» Bëjo: «Ali, awëndër fo wëndër këni.» Barikan, mëŋ ko rend: «Wëno dëŋ ex de.» ¹⁰ Ata na wëka këno: «Mondake wa šiwëta këy?» ¹¹ Yaka ko: «Ar këno wacënd Yesu an negak obar, nëm ke gër bangës do fel ke me ye me dëxasax gër anjer and Silowe. Ga ye këme rëxasaw këme, šiwëta këme.» ¹² Wëka këno bëte: «Do feye wa exo ala ajo?» Yaka këbi: «Wëno ame nang ex na.»

¹³ Na wëla këno ar šiwëtak an gër Ofariseŋ.

14 Xarak yatir nega baxo Yesu obar do şiwëtaxën këŋo ala ajo akey and eteyëta ebax. 15 Ata Ofarisenj ok wëka këno bëte ba mondake şiwëta ko. Yaka këbi: «Obar nega baxo gë bato bandexëm baŋ do nëm ke gër bangës, ataŋ ga rëxasa këme, watëra këme.» 16 Ofarisenj odëmar are bani rend: «Yesu axo kaniw ex na gër Kaxanu gayikako axo pëbënd na akey and eteyëta aŋ.» Bëte odëmar are bani rend: «Kido awendëran ebaxo adoxo xor na exo di becarax bënd këneŋo watelinde beŋ.» Ata në eŋo xucarëra babi. 17 Wëka këno bëte ar şiwëtak an: «Do wëj ake yëla këy end ar şiwët ki ajo eŋ?» Yaka ko: «Alawënel ar Kaxanu exo.»

18 Bari, bëlëngw bër Bëşëwif bën ani kwëta bana mëne aşiw dëŋ şiw baxo ala ajo. 19 Ata wëka kënebi bëxarëk bërexëm bën: «Ajo nde ex asëniw arewën ar kën rend mëne aşiwëk rëw këno an? Do mondake cëŋ ko watërand gërëgako?» 20 Yaka këni bëxarëk bërexëm bën: «Biyi er nang këmi mëne itox indebi exo, do aşiwëk rëw këmo. 21 Barikan end mondake ko watërand gërëgako eŋ, ami nang ex na. Ami nang ex na bëte ba noŋo şiwët këŋo. Mëkayino mëŋ dëŋ, afirik ga exo wa, afel këŋun fel.» 22 Ga banëbi yëdand bëlëngw bër Bëşëwif bën yakaxën bani mondako. Awël wël bani mëne ar kë wä yo mëne Yesu ex Afexën an, aŋaŋ këno wäŋ gër aciŋ acaleya andebën. 23 Mëŋ rexën bani bëxarëk bërexëm bën mëne afirik exo, eno mëkara mëŋ dëŋ. 24 Ofarisenj ok ga wac këno akinëm ar şiwëtak an, re këni: «Cëkwalo Kaxanu. Ala ajo awendëran hi ko. Biyi cëŋ

mondako nang këmi.» ²⁵ Yaka këbi: «Angëmëne aŵendëran hi ko wëno ame nang ex na. Emat ex end nang këme eŋ: aşiŵëk hi bame, gërëgako në ewatëra me.» ²⁶ Ata ŵëka këno gaşëxe: «Ake nde ri ki? Mondake şiŵët ki?» ²⁷ Yaka këbi: «Anëka ga fel këmun wa do wën ane baxët ex na. Ineŵa ŷandixën këŋun ene wël gaşëxe? Ba en gi wën bëte bësëfan bërëxëm nde ŷandi këŋun?» ²⁸ Na şirëra këno këni rend: «Wëj wa ex asëfan arexëm an. Biyi cëŋ bësëfan bër Moyis hi këmi. ²⁹ Biyi er nang këmi mëne Moyis ŵëlanëgu këbo eyeyan ed Kaxanu el. Bari ajo, ami nang ex na gër ed xaniw ko.» ³⁰ Yaka këbi: «Awa wëno në ecaran exe end mëne wën an nang ex na gër ed xaniw ko eŋ. Barikan mëŋ şiŵët ke de! ³¹ Anang nang këne mëne Kaxanu abi yakalind na cale iŋ bëŵendëran bën. Barikan, ar fëb këŋo Kaxanu an, ar kë rind oñandi odexëm an, ajo këŋo yakalind cale iŋ. ³² Elod ane wël exe na end ala ar këbi şiŵëtënd bër rëŵeli kënëbi oşiŵ. ³³ Kido ala ajo axo kaniw bana gër Kaxanu, ŷoŵëŷ adoxo xor na exo di.» ³⁴ Ata yaka këno: «Yama wëj ar rëŵ këni aŷëŋënax gër beñëŋënax an nde këbo sëyalind gërëgako!» Ata ŵaŷ këno exo can.

End oşiŵ or onden eŋ

³⁵ Ata Yesu wël ko mëne aŵaŷ ŵaŷ këno ala ajo. Ga fed këni, ŵëka këŋo: «Wëj axwëta nde xwëta këyo Asëñiŵ ar ala an?» ³⁶ Yaka ko: «Asëyali, noŷo wa hi ko mëŋ këmo xwëtaxën?» ³⁷ Na re ko Yesu: «Në ewat dëŋ eyo, wëno ar ki felarënd ajo.» ³⁸ Ata re ko ar şiŵëtak an:

«Axwën, axwëta xwëta këmi.» Na foxi ko, do këŋo ŝalend. ³⁹ Re ko bëte Yesu: «Wëno kiti wëlaw këme gër ngwën ro: bëŝiŵëk bën eni watërand, do bër kë watërand bën eni ciŵ.» ⁴⁰ Ofariseŋ od xeta baŋo ok ga wël këni eyeyan elo, wëka këno: «Ba biyi bëte bëŝiŵëk nde hi këmi?» ⁴¹ Yesu yaka këbi: «Kido aŝiŵ ŝiŵ ban, an mendëra dona. Barikan, ga kën rend ako awatëra kën watërand amena andewën aŋ monëka lëka këŋun.»

10

End axadac ayekax eŋ

¹ Ata re ko bëte Yesu: «Dal in këmun felënd, ar bayik ax dëlënd na gër ebët ed kece ir opeŷ, do ko radand mondadä an, arek axeŷax exo.

² Barikan, ar kë lilënd gër ebët an, mëŋ ex axadac ar opeŷ an. ³ Anëkona ar ebët an këŋo ŝengëntënënd exo dëlaxën, do opeŷ ok axwita këni xwitand oniŵ orexëm ol. Ata këbi wac fac opeŷ odexëm ok ir ex kala gë oŵac orexëm ol eni can do kwël eno tëfa. ⁴ And këbi necët dek opeŷ odexëm aŋ, exo dëngw do bën eno tëfand ga wër këni oniŵ orexëm ol. ⁵ Ala ar ano nang ex na an, ado ebi macërand, ano tëfa na. Ata këni ŝapër eno ŋawëta gayik ani mër ex na oniŵ or bëliyer ol.»

⁶ Apënëtal aŋo fel babi Yesu, bari bela bën abi pëni bana er baxo rend in.

⁷ Yesu fel këbi bëte: «Dal in këmun felënd, wëno ex ebët ed gër ed këni lilënd opeŷ el. ⁸ Dek bër yowëk dämama me ŋatëgu bën bërek bëxeŷax ex. Bari opeŷ ok anëbi baxët ex na.

9 Wëno ex ebët el! Ar kë xuca gër ndam an afex ko fex. Alil ko lil, aşan ko şan do exo cot er ko yamb in. ¹⁰ Arek an er ko yowënd wayët: orek, eđaw, enëxëndëran. Barikan wëno er yow këme eni cot oyel oram ol aniyan aņ do gë obetak or din ol.

¹¹ «Wëno ex axadac ayekax an. Axadac ayekax an, ayëlaya ko yëlayand aniyan andexëm aņ, aŵelëk hi ko exo cës në end oyel orexëm.

¹² Barikan, ariyenin an axadac fo këbi xadacënd oyel ol, abi kwën ex na. Sam ebi watëgu ojëlemu ok, oyel ol këbi ŷaņëtand exo gër. Ata ojëlemu ok, oko enëbi tëra oyel ol, oko enëbi yëc eni capërëra.

¹³ Ariyenin an ahër ko hërënd gayik në end acosa fo këbi xadaxënënd oyel ol, aņo balënd na endebën eņ. Wëno ex axadac ayekax an.

¹⁴ Anang nang këmëni oyel oram do bën anang nang këne; ¹⁵ ang nangër këmi wëno gë Faba ak. Aŵelëk hi këme me yëlaya aniyan andam aņ gër ecës në end oyel oram na.

¹⁶ Oyel oşëxe şot këmëni na or ax gi ex na gër kece ijo ro, afo mëni mëlawa. Oyel olo, awël këni ŷana eni wëlënd oniŵ oram ol do mëni bar eni gi kece ibat, mëni kaxadaxënënd wëno gabat.

¹⁷ Faba iram aňan řan ke gayik aŵelëk hi këme me cës në end oyel oram. Ado me yëlaya gër ecës, axana këme xana aniyan andam aņ and xani gër ecës aņ.

¹⁸ Ax gi ex na ala ke laŵ, barikan gë andam aņo dëņ këme yëlaya. Aşot şot këme ojaŵ od me tebaya ene đaw, bête aşot şot këme ojaŵ od me kani gër ecës. Mondako ex apela and yëlëgu ke Faba aņ.»

¹⁹ Ata xucarëra këbi gaşëxe Bëşëwif bën ga wël këni eyeyan elo. ²⁰ Bëranjëm këno

rend Yesu: «Ajo ar gë bëyël exo! Ado ašenëk ex, inewã këno baxëtaxënënd?» ²¹ Bëjo këni rend: «Eyeyan elo ax gi ex na de ed ar gë bëyël. Bëyël bën anëbi kor na enëbi ciwët bela.»

End emësen ed Yesu eŋ

²² Amëd and gë ayem isëm aŋ hi bax, ata hik ofëna or Aciwã and Kaxanu ol gër Yerusalem*. ²³ Ga yow ko Yesu gër Aciwã and Kaxanu, ko yexërand gër yangana, gër lilaya ir wãcan bano Salomon. ²⁴ Ata xeta këno jey Bëšëwif bën do wëka këno: «Xali niye wa këyëbo seb mi cakirand endey eŋ? Angëmëne wëj ex Afexën an pelëlëbo fac.» ²⁵ Yesu yaka këbi: «Ga fel këmun wa, bari ane kwëta ex na. Er kë reyand osede oram in ex bandixa band këme rind gër oãac or Faba baŋ. ²⁶ Bari wën ane kwëta ex na gayik an gi ex na oyel oram. ²⁷ Oyel oram ol awür awür këni oniw oram ol. Wëno anang nang këmëni do bën asëfa këne sëfand. ²⁸ Wëno këbi yëlënd aniyand and din aŋ. Din ani nemi na do ala ax kor na ebi kwëcët ga lëkaya këmëni ako. ²⁹ Faba, mëŋ ar yëmbëta këbi bela dek an, yël ke oyel olo. Do ala ax kor na ebi kwëcët gër otaxan odexëm. ³⁰ Wëno gë Faba, arabat hi këmi.» ³¹ Ata Bëšëwif bën ga wël këni eŋo, ñat oxaŋ oŋ gašëxe eno pëtëra xali eno daw. ³² Ata re ko Yesu: «Mbaŋ ex benjekax bend gër Faba bend wãsin këmun beŋ. Do në end fe yandixën këŋun ene pëtëra?» ³³ Ata bëlëngw bër Bëšëwif bën yaka këno: «Wëj ar ex ala fo do këy rend mëne Kaxanu hi këy,

* **10:22** 10.22 Gë ofëna olo bani xwitand Bëšëwif bën akey and fërët këni Aciwã and Kaxanu aŋ.

në ecir eyo Kaxanu. Nê ejo ŷandixën këbo mi pëtëra, ax gi ex na në end enjekax end ri këy.»

³⁴ Yesu yaka këbi: «Ga ŷëgw këni wa gër acariya andewën mëne Kaxanu rek: Wën bëte okaxanu hi kën. ³⁵ Oñëgw Omënëk mondako wac këbi okaxanu bër wëlanëgu këbi eyeyan ed Kaxanu bën (do gër Oñëgw Omënëk, gabatak ax kor na exo yepën). ³⁶ Wëno yata ke Faba Kaxanu do lawënëgu ke gër ngwën ro. Do wën këne rend mëne në ecir emo gayik ako re këme wëno ex Asëñiŵ. ³⁷ Angëmëne ame dind na bandixa band Faba baŷ, kërene kwëta na! ³⁸ Barikan, në ediyenin emo Kaxanu ado bayik ane kwëta ex na. En mado wa ndakan endam eŷ në end bandiyen baŷo. Ata aye nangëdon mëne wëno gë Faba arabat emi.»

³⁹ Ata na Bëşëwif bën këni şaland bëte eno tëra Yesu, barikan şana këbi na. ⁴⁰ Ga xegëta ko na gaşëxe Yurëdeŷ in, ŷat ko gër ed bafi buyirand bela Şarj Batis and anëka fo aŷ, ata bayix ko fën. ⁴¹ Bëranjëm sëfa baŷo do këni rend mëne Şarj Batis, ecarax gematak axo di exëna; barikan dek bebër reya ko end Yesu bën d'al ex. ⁴² Ata fën bëranjëm wax këni end Yesu eŷ.

11

End Lasar eŷ

¹ Aşëxwëra baxëna ar bano wacënd Lasar gër ingol ind Betani, gër ed lëg bani mëŷ gë bobinëm, Mari do gë Marët. ² Mari ijo ebax asoxari ar xoş baŷo Axwën Yesu gë angiri do fëxwëcën baŷo osapar oŷ gë omban ondëxëm

oŋ. Abinëm Lasar şëxwëra bax. ³ Ata bër gë abaÿe, Mari do gë Marët, lawñen këni gër Axwën Yesu eno pelëx mène ar ñan këŋo an şëxwërak. ⁴ Yesu ga wël ko eŋo yaka ko: Oşëxwëra olo ax gi ex na or ecës, or eni wataxën bela bën enjaran end Kaxanu ex. Gë oşëxwëra olo këni wat ola or Kaxanu ol gër Asëñiŵ arexëm. ⁵ Yesu mbaŋ baŋo balënd end bër amimënëra eŋ: Marët, gë Mari do gë Lasar. ⁶ Barikan, ga wël ko mène Lasar şëxwërak bayix ko gër ed hi baxo bakey baki. ⁷ Gër akey atasën, fel këbi bësëfan bën: «Bakane gër ebar ed Yude.» ⁸ Re këni bësëfan: «E Asëyali, ax nëka ex na bëlëngw bër Bëşëwif ga bani şaland eni pëtëra gë oxaÿ oŋ do këy rend ene bakaye fën.» ⁹ Ata Yesu yaka këbi: «Ax gi ex na nde gër amëdëna bapëxëd epëxw gë baki ex? Ar kë yexërand goyat an axo nawërand na gayik aye ko watërand gë angoben and gër ngwën ro aŋ. ¹⁰ Barikan ar kë yexërand gëmëd an anawëra ko nawërand gayik axo gi ex na gë angoben.» ¹¹ Yesu, ga ñata ko eyeyan elo, fel këbi bëte bësëfan bën: «Lasar, lawo irebi në okwëd exo. Barikan yene mo nëngëtëx.» ¹² Ata yaka këno bësëfan: «Axwën, angëmëne araş raş këŋo, afak ko fak.» ¹³ Enimin, er ÿandi baŋo Yesu ebi pëni mène Lasar aşës dëŋ şës ko. Er yëla bani bësëfan bën mène end okwëd fo ko yeyanënd. ¹⁴ Ata Yesu fel këbi fac: «Lasar anëka şës ko. ¹⁵ Er nëngan ke ga şës ko nand bayik ame ye bana mëŋ këne xwëtaxën wën. Gërëgako yene gër ed exo.» ¹⁶ Ata fel këbi Toma, ir nëngët bano Didim, bësëfan bëşandaŵ: «Yene, biyi bëte ene cësëxëye gë mëŋ.»

17 Yesu, and ĩat ko gër ingol ind Betani aņ, sêk ko mêne anêka ri baxo Lasar bakey banax gër ýeg. 18 Ingol ind Betani iņ ax ņaŵër bana gë Yerusalem in, nê bapakan batas fo bax. 19 Bëyude bërãnjëm bax yowënd enëbi cëma Marët gë Mari ga lap këno imaýe indebën iņ. 20 And wël ko Marët mêne Yesu kë ĩatëgund aņ, xacëra këņo. Mari bayi ko moņëpa gër iciŵ. 21 Ga fed këni gë Yesu, Marët re ko: «Axwën, kido ro hi bay abaýe axo cës dona. 22 Barikan, ado gërëgako dëņ anang nang këme mêne dëk er këyo xara yo Kaxanu aye ki yakali.» 23 Ata re ko Yesu: «Abinëx axani ko xani gër ecës.» 24 Re ko Marët: «Anang nang këme mêne axani ko xani gër ecës and këni xanira bësêsëk aņ yatir akey apelatar.» 25 Ata re ko Yesu: «Wëno kë xaninënd gër ecës, wëno ke yëlënd aniyã aņ. Ar kë ŵa endam an gë aniyã ak ko bayi ado exo cës. 26 Ar kë liyãnd do exe kwëta wëno an, ecës el din aņo dëkaya na. Aŵã nde ŵa këy eņo?» 27 Yaka ko Marët: «Iyo, Axwën aŵã ŵa këme mêne wëj ex Afexën an, Asëñiŵ ar Kaxanu an, ar ebax ex yow gër ngwën ro an.»

28 Ga ĩata ko Marët eyeyã elo, baka ko gër iciŵ. Ata ŵac këņo, Mari abinëm do nêkënëka këņo: «Asëyali aņ anêka yow ko, nê emac exi.» 29 Sam ga wël ko eņo, Mari xani ko xwiriš, ŵara ko gër ed hi baxo Yesu. 30 Yesu axo ņat bana pere gër ingol, gër ed fed bani gë Marët fo bayi baxo. 31 Bëyude bër xetëna baņo Mari gër iciŵ do bano yifarãnd bën wat këno ga xani ko aýãnd. Ata ga ko şãn sëfa këno ga yëla bani mêne gër ýeg ko

yend exo denitarax. ³² And ñat ko Mari gër ed hi baxo Yesu aň, lapaya ko gër osapar orexëm, ko rend: «E Axwën, kido ro hi ba ay abaýe axo cës dona.» ³³ And wat ko Yesu mène nê edenita exo Mari aň do bête nê etes exëni Bëyude bër sêfaw baňo bën, hi kënjo ñar eman eň do şamina ko gër onden ondexëm. ³⁴ Wëka këbi: «Feye wa wëxëta këno?» Yaka këni: «Axwën yow mi masin.» ³⁵ Yesu ses ko. ³⁶ Bëyude bërëmar re këni: «E, awa mbaň baňo balënd de end Lasar eň!» ³⁷ Bëjo këni rend: «Oko, ax gi ex na nde mën şiwët këno aşiwëk an? Axo kor dona nde eňo pakën Lasar këdi ko şës?»

³⁸ Yesu, ga hi kënjo na bête ñar eman eň, sëka ko ýeg in. Ýeg ijo oxel ebax do fëň bani lilaya in gë angaý. ³⁹ Ata re ko Yesu: «Dëxëtin tan angaý aň.» Na rew ko Marët, imaýe ind ašësëk in: «Axwën, anëka nëmu ko, akey anaxën aň ex doro!» ⁴⁰ Yaka ko Yesu: «Ami pel ex na nde ga xwëta xwëta këye awat këy wat enjaran end Kaxanu eň?» ⁴¹ Ata wedit këni angaý aň. Yesu ga xeňa ko orën ol, re ko: «Faba, aye ri këy ga yakali këye. ⁴² Wëno, anang nang këme mène din këye yakalind. Barikan, nê end amëxwër and ex ro aňo këme yeyanënd eni maxën mène wëj dëň lawënëgu ke.» ⁴³ And ñata ko aň, xeý ko: «Lasar, canëgu!» ⁴⁴ Ata ašësëk an şanëgu ko, osapar oň do gë otaxan ok moceri gë bëcole, do dëxasin mopël kwëc gë anjëm. Ata re ko Yesu: «Pëtërayino tan do tebino exo ye.»

End osit or etëra ed Yesu eň

⁴⁵ Ata Bëyude bëranyëm, bër yowëraw bax gër Mari bën, ga wat këni er ri ko Yesu in, wã këni endexëm eñ. ⁴⁶ Barikan mar ye këni gër Ofarisen eni deyax er ri baxo Yesu in. ⁴⁷ Ata bëshadaxan bëlëngw bën do gë Ofarisen ok wãcër këni. Ga yëpaxën këni endey eñ gër Amara këni wëkarënd: «Mondake wa këne riye? Ala ajo cëñ nê eñëmb ex de becarax bend ko rind beñ. ⁴⁸ Angëmëne aseb seb kënëñone, dek këni wã endexëm eñ. Ata Bërom bën eni yow eni ñam Aciw and Kaxanu añ do enëbo yëcëra enëng endebi eñ.» ⁴⁹ Ata Kayif, mën ar hi bax aşadaxan alëngw niy ijo an, re ko: «Ata wën yowëy an nang ex na de paß gë endey eño. ⁵⁰ An nang ex na nde mëne abat yäpëk exo cës nê end bulunda ir Isërayel dek gë ex yëcar enëng endebi eñ.» ⁵¹ Yeyanaxën baxo mondako in, ax gi bana anjëlan andexëm fo. Ga hi baxo aşadaxan alëngw aniy año, yeyanaxën baxo ang alawënel fo mëne Yesu kë sës eni pexaxën bulunda ir Isërayel in. ⁵² Enimin, ebi baraxën Kaxanu ekun ebat obaş orexëm ol gër benëng dek ko sësaxën, ax gi ex na nê end Bëshëwif fo. ⁵³ Ata elod yatijo xetan babi eno daw. ⁵⁴ Yesu año seb ko eyerëxa ed wat-wat gër Bëshëwif el. Ga xani ko na, ye ko kwël gand ladawe, nê angol bani wãcënd Efërayim. Fën xeyërax babi gë bësëfan bërëxëm bën. ⁵⁵ Anëka saxëgu bax Ofëna or Apexa ol, ata Bëshëwif bën këni yend yañ gër Yerusalem eni wunëtarax damana ex ñatëgu Ofëna or Apexa ol. ⁵⁶ Ga këno şalara Yesu këni wëkarënd gër Aciw and

Kaxanu: «Mondake yëla kën, ayow nde ko yow gër ofëna?» ⁵⁷ Bëşadaxan bëlëngw bën do gë Ofariseñ ok afel fel banëbi bela bën mëne ar kë nang yo gër ed exo Yesu exo deyad eno tëraxën.

12

End angiri eñ

¹ Bakey banjongamat bayi bax ofëna or Apexa ol. Ata Yesu ye ko gër ingol ind Betani, gër ed lëg baxo Lasar, ar xanin baño gër ecës an. ² Fën aşemëran şemëran bano. Ata Marët këbi lëband, do Lasar hi ko şëf gër bër bax yambërand. ³ Na wëdëgu ko Mari icëlakuñ ir angiri ir këni wăcënd nar, ir xem bax akanji mbañ. Xoş ko osapar or Yesu oñ, do këño fëxwëcënd gë omban ondexëm. Ata otëner onëngax oñ xëñëk dek iciw̃ iñ. ⁴ Año re ko Yuda Isëkariyot, asëfan ar ebax eño dëxw Yesu an: ⁵ «Ineŵa bayik ane pan exe na angiri ijo batama okeme otas, do kodi ir şot done in enëbe dëcaraxëne bëxaŷënaxik bën.» ⁶ Rexën baxo eño mëñ arek ebaxo, ax gi ex na de ga bal baño end bëxaŷënaxik eñ. Yama ga baxo yambënd nde kodi ir bano fëxwënënd exo mëxwëta gër imboto in. ⁷ Barikan Yesu re ko: «Tebëlo de, gana-gana fo xoş ko eman endam eñ ond gër ŷeg oñ. ⁸ Wën din gë bëxaŷënaxik bën ga hi kën wa, bari wëno ame bo na din gë wën.»

⁹ Ga wël këni amëxwër and Bëyude añ mëne Yesu yowëk gër Betani barërëgu këni. Eno wat bëte Lasar, ar xanin baño gër ecës an barëraxënëgu bani, ax gi ex na në endexëm fo.

¹⁰ Ata bēšadaxan bēlengw bēn xetan kēbi eno daw̃ bēte Lasar ¹¹ gayik Bēšewif bēranjēm babi űawētand ga bano xwētand Yesu.

End Yesu gēr Yerusalem eŋ

¹² Ga xeyēk, amēxwēr and bēr yowērawēk gēr ofēna aŋ wēl kēni mēne Yesu kē yowēnd gēr Yerusalem. ¹³ Ata ga sawēgu kēni benid bēnd baŋeŷ, xaca kēno do kēni sarēnd:

Hosana, betalexo ar kē yowēnd gē oŵac or
Axwēn an,

Betalexo emun end bulunda ir Isērayel eŋ.

¹⁴ Ata Yesu ŷēpa ko yaŋ nē ipali. Mondako űata baxo er ŷēgw baxo alawēnel ar Kaxanu an endexēm eŋ:

¹⁵ Kēren yēdara na, wēn bēr gēr Siyoŋ bēn,
Watino emun endewēn eŋ,
Nē eyow exo, mo űēpa yaŋ nē ipali.

¹⁶ Amēd aŋo bēsēfan bērexēm bēn abi pēni bana pere eŋo. Barikan, and wat kēni enjaran end Yesu aŋ xwita kēni mēne end ŷēgw baxo alawēnel eŋ ex. Mēŋ xacaxēn bano mondako bela bēn.

¹⁷ Amēxwēr and bēr ebax yatir wāc baŋo Lasar exo canēgu gēr ŷeg aŋ areya bani reyand end wateli bano eŋ. ¹⁸ Nē end ecarax end wēl bani ri ko eŋo xacaxēn bano Yesu bura-bura. ¹⁹ Ata Ofariŋeŋ ok kēni rexērēnd: «Awat kēn watēnd mēne ŷowēŷ an kor na: ngwēn iŋ dek mēŋ fo kēno sēfēnd.»

End benēng becēxe eŋ

²⁰ Bela bēr benēng becēxe yow bax na gēr Ofēna or Apexa gēr Yerusalem, eno cale Kaxanu.

21 Ata sêka këno Filip, asêfan ar lëg bax gër Betesayida an, ingol ind gër ebar Galile. Wêka këno: «Asoşan, biyi Yesu ýandi këbo mo wat.»
 22 Ga wël ko eņo, Filip fel këno Andere, ata bën bëxi fiateli këni endey eņ gër Yesu. 23 Yesu yaka këbi: «Dodo anêka fiatëguk apëxëd and kë şanaya enjaran endam eņ, wëno Asëñiŵ ar ala an. 24 Dal in këmun felënd, enedä end bële end ani wëg ex na gër ebar eņ, ax cënan na, emat fo kë bayind. And këni lap do eni wëg aņ kë şënan bon. 25 Ar kë ñan nëmëc anıyan andexëm an, anemin ko nemın. Barikan, ar kë şus anıyan andexëm and gër ngwën ro an kë şot anıyan and din aņ. 26 Ar këno ýandi exe diyeninënd an, tëfëgulexe. Do gër ed këme hi yo na ko hi mëņ bëte. Ar ýandi këno exo gi ariyenin aram an, Faba këno ŵaşën.»

En ecës ed Yesu eņ

27 «Gërëgako yomb iram in anêka şaminak. Ine këme re? Ba, Faba dacëtële gër toro iņo nde? Barikan, me toro mondako yowaxënëgu këme. 28 Faba, dafël ex oŵac oreŵ ol gër bela!» Ata wëliwëk oniŵ yaņ gër orën do kë rend: «Anêka rafën këme do arafën këme rafën gaşëxe.» 29 And wël këni bër gër amëxwër bën oniŵ olo aņ, mar këni rend mëne orën ol xëmak, bëjo këni rend: «Meleka yeyaneli këno.» 30 Ata re ko Yesu: «Në endewën wëlixënëk de oniŵ olo, ax gi ex na në end oŵac oram. 31 Gërëgako wa ex kiti ind ngwën iņo iņ, gërëgako këno ŵay emun end gër ngwën ro eņ. 32 Do wëno and këne yën yaņ në osëx aņ këmëni bar bela

bën dek eni gi bëram.» ³³ Ata gë eyeyan elo nangën babi Yesu ang ko şës ak. ³⁴ Yaka këno bër gër amëxwër bën: «Biyi er fënën kënëbo gër bakayëta band acariya andebi mëne Afexën an din ir din ko liya. Mondake cëŋ këyëbo felënd mëne Asëñiŵ ar ala an afika këno fika? Noŷo ngwa ex Asëñiŵ ar ala ajo?» ³⁵ Ata Yesu yaka këbi: «Ga bayik ako təkër angoben and këŋun ħoband aŋ yexërayindën në amëd and hi kën gë angoben aŋ këdi këŋun fënga ecamëdan aŋ. Ar kē yexërand gër ecamëdan an axo nangënd na gër ed ko yend. ³⁶ Nē amëd and hi kën gër angoben aŋ, kwëtayin angoben aŋ, en gixën obaş or angoben.» Ga yeyan ko mondako Yesu, ħawëta këbi do nem këno.

End oŋëpëgënan od Bëşëwif eŋ

³⁷ Bëşëwif bën, ado ga bani watënd awat dëŋ becarax bëndanjëm bënd baxo rind Yesu beŋ, ano kwëta bana. ³⁸ Mondako ħatak er yëgw baxo alawënel Esayi in:

«Axwën, noŷo ngwa ŵak er reya këmi in?

Noŷo ngwa watëk panga indey in?»

³⁹ Ang sëkwänënd bani eno kwëta Yesu ak, Esayi aŷëgw yëgw ko bëte:

⁴⁰ «Axwën Kaxanu fëdëk bangës bandebën baŋ, Mëŋ xemënëk ogaf odebën ok,

Këdi këni watëra, këdi këbi fëni gër onden ondebën,

Këdi këni nëngwët ola orebën ol do eni pak.»

⁴¹ Ejo re baxo Esayi ga wat ko enjaran end Axwën eŋ do Yesu baŋo rend mondako. ⁴² Ado şëf gër bëlëngw dëŋ, bëranjëm ŵa bax end Yesu

eŋ. Bari, ga banëbi yëdand Ofariseŋ ok, abani reyara na poyoma këdi kënebi wãŷ gër aciw̃ acaleya. ⁴³ Awa bën er këni ñan bela in fecan babi gë enjaran end Kaxanu eŋ.

End eyeyan ed Yesu eŋ

⁴⁴ Ata xeŷ ko Yesu: «Ar ke xwëta an anëka wã ko bête end ar lawënëgu ke eŋ, ax gi ex na wëno fo xwëta ke. ⁴⁵ Ar këŋo xëbënan endam an, end ar lawënëgu ke eŋ xëbënan këŋo bête. ⁴⁶ Wëno ex angoben aŋ, er yow këme gër ngwën ro mëni ŋoba dek bër kë wã endam bën, këdi këni bayi gër ecamëdan. ⁴⁷ Ar kë baxët er këme rend in do axo kwëtaya ex na an, ax gi ex na wëno këŋo nöp gayik ame yow ex na mëni nöp bela bër gër ngwën ro bën. Barikan, mëni pexën yowaxënëgu këme. ⁴⁸ Ar şus ke an do exo ŋöp er re këme in ar enöp ex. Eyeyan edam el fo këŋo nöp yatir akey apelatar. ⁴⁹ End këme yeyanënd eŋ ax gi ex na endam, apela and Faba ex, mëŋ ar lawënëgu ke an. Mëŋ dëŋ felëgu ke eyeyan elo do gë er ŷapëk me tëyalind in. ⁵⁰ Do anang nang këme mëne apela andexëm aŋ kë yëlënd aniyand din ir din aŋ. Awa er këme rend in, ang felëgu ke Faba ak këme yeyanënd.»

13

End enëbën ed osapar eŋ

¹ Në ecan bayi bax Ofëna or Apexa ol, Yesu nang ko mëne anëka ñatëguk amëd and ko rëxëta gër ngwën ro aŋ exo baka gër Sëm Kaxanu. Mbaŋ ñan babi bësëfan bërëxëm bën ado ga babi sebënd gër ebar ro. Ata wãsin këbi

aŋana aŋo xali gër eŋata. ² Ga këni yambëra ed genëka el, şabucara in anëka şoñ baŋo gër emëkw Yuda, asëñiŵ ar Simonŋ Isëkariyot, eŋo dëxw Yesu. ³ Do Yesu anang nang baxo mëne beŷ dek sebënan këŋo Sëm, gër ndexëm xaniw ko do fën ko ßaka. ⁴ Gër ed bani yambërand na, xani ko xwiriş, şudëta ko acud atëm aŋ do xapa ko anjëm gër edum. ⁵ Ata ga rëmb ko men në inëp, ŷana ko këbi nebënënd osapar oŋ bësëfan bën do këbi fëxwëcënënd gë anjëm and xapa baxo gër edum aŋ. ⁶ Na re ko Simonŋ Piyer and űat ko gër ndexëm aŋ: «Axwën, yama wëj nde eye nebën osapar oŋ!» ⁷ Yaka këŋo Yesu: «Er këme rind in, anang këy nang and kë ßaşana aŋ, ßari ax gi ex na gërëgako.» ⁸ Ata re ko bëte Piyer: «Din ame ma na eye nebën osapar oŋ.» Aŋo re ko Yesu: «Angëmëne ami nebën ex na yo osapar oŋ, awa ŷowëŷ axe ßar ex na.» ⁹ Yaka ko Simonŋ Piyer: «Awa angëmëne mondako ex Axwën, kërex gi na osapar oŋ fo. Nebënële bëte otaxan ok gë gaf in.» ¹⁰ Ata re ko bëte Yesu: «Ar buyirak ecede an, dek eman eŋ wën ko. Osapar oŋ fo ko nebara. Do wën bëwënëk hi kën, ßari ax gi ex na wën dek de.» ¹¹ Yesu aye nang baŋo ar këŋo lëxw an, mëŋ rexën baxo mëne ax gi ex na bën dek wënëk.

¹² And faŷ ko enebën ed osapar aŋ, Yesu şuda ko acud atëm aŋ do ßaka ko gër ed bani yambërand. Ata wëka këbi: «Afëni nde fëni këŋun er rin këmun in? ¹³ Wën ke wacënd Aseyali do Axwën, ata d'al kën reyand gayik go dëŋ ex. ¹⁴ Awa angëmëne anebën nebën këmun

osapar oŋ wëno ar ex Axwën do Asëyali arewën an, wën bëte aŋap ŷapëk en nebëndërend osapar oŋ. ¹⁵ Amatinali rin këmün, en dixënënd wën bëte ang rin këmün ak. ¹⁶ Dal in këmün felënd, xadëp in aŋo kucand na or gapak axwën arexëm an, parëxanda in aŋo kucaxënd na ar lawën këŋo an. ¹⁷ Ga fëni fëni këŋun eŋo, anëngandëra këŋun nëngandëra angëmëne enimin mondako dëŋ kën rind. ¹⁸ Anang nang këmëni bër yata këmëni bën, amun dend na de wën dek. Barikan afo ex ŋata endam end ex gër Oñëgw Omënëk eŋ: “Ar bar këmi enëp ebat dëŋ ke şenaxën.” ¹⁹ Kwël gërëgako fo këmün nangënënd eŋo damana ex ŋatëgu. Do and kë ūatëgu aŋ, ene kwëtaxën mëne wëno dëŋ ex ar hi këme an. ²⁰ Dal in këmün felënd, ar këŋo xana arolawën oram an, wëno dëŋ xana ke. Do ar ke xana an, anëka xana këŋo bëte ar lawënëgu ke an.»

End alëxw ar Yesu eŋ

²¹ Ga yeyan ko mondako, Yesu şamina ko gër onden ondexëm. Reya ko bëte: «Dal in këmün felënd, wën bësëfan bëram bën, abat ke lëxw.» ²² Ata bësëfan bën këni nëkonëndërend do këni yëlarand ba noŷo këŋo rend. ²³ Asëfan ar lëka baŋo mbaŋ Yesu an, xetëna baŋo gër ed bani yambërand. ²⁴ Simoŋ Piyer ga xëwa këŋo, fel këŋo eŋo mëka ba noŷo këŋo rend. ²⁵ Ata asëfan ajo xayaxën këŋo Yesu gër emëkw do wëka këŋo: «Axwën, noŷo wa këyo rend?» ²⁶ Yaka këŋo Yesu: «Ar këmo fëxwën aton and mburu and ŷesëna këme aŋ, ajo ex ar ke lëxw an.» Ata

ÿesëna ko aton aŋ do fëxwën këŋo Yuda, asëñiŵ ar Simoŋ Isëkariyot.

²⁷ Sam ga xana ko Yuda aton aŋ, Sindan lil këŋo. Ata Yesu fel këŋo: «Er këy rind in, dil aŷand.» ²⁸ Bër hi bax gër eyambëran bën, gabatak aŋo pëni bana ba ine felaxën baŋo Yesu eŋo. ²⁹ Enimin, Yuda bax lëkayand imboto ind kodî iŋ, ata bësëfan bërëmar yëla këni mëne exo yëcëraw bebër hi bax eni dixën ofëna bën lawën baŋo Yesu. Bëjo yëla këni ba ebi yël ÿeÿ bëxaÿënaxik bën fel baŋo exo ye. ³⁰ Ga yamb ko na Yuda aton and mburu aŋ, şan ko ataŋ. Anëka bax xwëyarënd.

End apela angaşax eŋ

³¹ Ga şan ko Yuda, Yesu re ko: «Gërëgako, Kaxanu anëka ŵasin këbi bela bën enjaran endam eŋ, wëno Asëñiŵ ar ala an. Anëka wat këni enjaran endexëm eŋ gër ola oram. ³² Angëmëne aŵasin ŵasin këmëni bela bën enjaran end Kaxanu eŋ, Kaxanu bëte aŵasin këbi ŵasin enjaran endam eŋ. Do gogo ko ri mondako. ³³ Obaş oram, anëka saxëguk amëd and këne şapëre aŋ. Wën aşalara këne şalarad do ang fel këmëni bëlëngw bër Bëşëwif ak, gër ed këme yend an kor na en yeli. Wën bëte mondako fo këmun felënd gërëgako. ³⁴ Apela angaşax këmun yëlënd: Balëringdëleŋun! Ang ke balënd wëno endewën ak balëringdëleŋun mondako. ³⁵ Ata mondako këni nangëra bela dek mëne wën bësëfan bëram hi kën, angëmëne abalër këŋun balërënd.»

³⁶ Ata Simon Piyer re ko: «Axwën feye ngwa këy ye?» Yaka këjo Yesu: «Gër ed këme ye ay kor na eye tēfēli gērēgako. Barikan, ecan ecan asēfeli këye sēfeli.» ³⁷ Wēka ko bēte Piyer: «Axwën, nē end ine këme sēkwanaxēn mi tēfēli gērēgako? Wēno aŵelēk hi këme me yēlaya aniyān andam aŋ ene dāŵ nē endey.» ³⁸ Yesu yaka këjo: «Re këy wēj aŵelēk hi këy ey yēlaya xali eni dāŵ nē end oŵac oram! Dal in këmi felēnd, damana exo yata ecare el wēj anēka këye yaxēta batas.»

14

End fēña ir gēr orēn eŋ

¹ Yesu fel këbi bēte: «Kēreŋun bēlandērand na gēr oŵēkw orewēn! Kwētayino Kaxanu do kwētayine wēno. ² Mbaŋ ex baciŵ baŋ gēr ekun ed Faba do wēno axēñēnan këmun xēñēnanēx gēr ed kēn hi. Afel nde fel domun kido ax gi bana mondako? ³ Awa and këme ye do mun këñēnanēx nē er kēn hi aŋ, abakanēgu këmun bakanēgu mun mēlaxēn en gix wēn bēte gēr ed hi këme. ⁴ Wēn, anang nang kēn fēña in.» ⁵ Ata re ko Toma: «Axwën, gayikako gē enang ak dēŋ ami nang ex na gēr ed këy yend, mondake këmi nang fēña in?» ⁶ Yaka ko Yesu: «Wēno ex fēña in, wēno ex dal in, bēte wēno ex aniyān aŋ. Ala ax ŋat na gēr Faba xarak axe tēf ex na. ⁷ Angēmēne anang nang kēne, anang këno nang bēte Faba. Do gērēgako anēka nang këno do nē ewat eno dēŋ.» ⁸ Ata Filip re ko: «Axwën, ga ŵasin ŵasin këyēbo Sēm in ata gwac këbo hi.»

⁹ Ata re ko Yesu: «Elod anëka fo hi këme gë wën, do wëj Filip aye nang ex na! Ar ke watënd an, në ewat eŋo Faba. Mondake cëŋ këy rexënënd mun masin Faba? ¹⁰ Aye kwëta ex na nde mëne wëno gë Faba arabat hi këmi? Er këme rend in ax gi ex na de eyeyan ed or gapak oram. Bandiyen band këme rind baŋ, Faba mëŋ ar hi këmi arabat an kë rind. ¹¹ Kwëtayine mëne wëno gë Faba arabat hi këmi. Ndakaŋ kwëtayine në end bebër kën watënd ga këme rind beŋ. ¹² Dal in këmum felënd, ar kë wã endam an, ari ko ri bebër këme rind bën. Ado bebër nëmëcak bend këme rind beŋ ko ri gayik në ebaka eme gër Faba. ¹³ Dek er këno wëka yo gër oŵac oram, arin këmum rin, en wataxën enjaran end Faba eŋ gër wëno Asëñiŵ. ¹⁴ Angëmëne en mëka yëy gër oŵac oram, ari këme ri.»

End angoc Amënëk eŋ

¹⁵ «Angëmëne aňan ñan këne, asëf kën sëf bapela bandam baŋ. ¹⁶ Do wëno ata këmo xara Faba, eŋun dawëneliw Arëca ašëxe, exo gixën din gë wën. ¹⁷ Arëca ajo ex Angoc and dal aŋ. Angoc and dal aŋo, bër gër ngwën ro bën, ani kor na eno cot gayik ani ñana na eno watënd, bëte ano nang na. Barikan wën, anang nang këno gayik, moketënara këŋun yana eŋun ketënarand, ado lëf gër ola orewën ko hi din. ¹⁸ Abaka këme bakaw gër ndewën, amun teb na ang bëndëkak fo. ¹⁹ Ro bakey fo bayik, bela bër gër ngwën ro bën ani bo na ga këne watënd. Barikan wën, awat këne yana ene watënd gayik wëno aliya këme liyand, wën bëte aliya kën liya.

20 Ata yatijo, kəŋun fəni mēne wəno gē Faba arabat hi kēmi. Bēte wəno gē wən arabat hi kēne. 21 Ar nangək anang dēŋ bapela bandam do ko sēfēnd an, ajo ex ar ŋan ke an. Ar ke ŋan an, Faba aŋan kēŋo ŋan. Wəno bēte aŋan kēmo ŋan, do aŋasinaya kēme ŋasinaya gēr ndexēm.»

22 Ata Yuda, ax gi ex na de Yuda Isəkariyot, rew ko: «Axwən, ine cēŋ kēy ŋasinaya gēr ndeŋi fo, do eyēbi teŋ bēr gēr ngwən bēn?» 23 Yaka kēŋo Yesu: «Ar ŋan ke yo, axwētaya ko xwētaya eyeyan edam el, do Faba aŋan kēŋo ŋan. Ata biyi mi yow mi dēg gēr ola orexēm. 24 Ar bayik axe ŋan ex na an, axo kwētayand na eyeyan edam el. Do eyeyan ed kēne wələlind el ed Faba ex mēŋ ar laŋənēgu ke an, ax gi ex na edam. 25 Wəno eŋo kēmun felēnd nand bayi kēne nē er ebat na. 26 Barikan, Arēca an exo Angoc Amēnək and kēŋun laŋəneliw Faba gēr oŋac oram aŋ. Mēŋ kēŋun sēyali beŋo dək, mēŋ kēŋun xwitan dək beŋer fel kēmun bēn. 27 Aketēxeta aŋ kēmun sebēnēnd, aketēxeta andam aŋ ex, wəno, amun yəlēnd na ang kēni yəlēnd bela gēr bēr ngwən ro ak. Kēreŋun bēlandērand na gēr oŋēkw orewən, kēreŋun yēbund na. 28 Awəl wəl kēne ga re kēme mēne aye kēme ye, barikan abakaw kēme bakaw mērēxand irewən. Angēmēne aŋan ŋan kēne, anēngandēra kēŋun nēngandēra ga kēme bakand ako gēr Faba, gayik mēŋ rafək nēmēc wəno. 29 Gērēgako dēŋ kēmun felērand, damana ex ŋataxēnēgu bēnd kēme yeyanēnd beŋ, ene kwētaxēn and kē ŋatēgu aŋ. 30 Wəno ame bo na ga kēmun felērand mbaŋ,

gayikwa ar wěñak ngwën an nē eyow exo, paß gē wëno cëŋ, ojaŵ aŋo gi ex na. ³¹ Barikan, afo eni nangëra bër gër ngwën ro bën mëne wëno aŋan ñan këmo Faba, do ang ke felënd ak dëŋ këme rind. Ado kaniwën ene yeye.»

15

End atëx and reseŋ eŋ

¹ «Enimin, wëno ex atëx and reseŋ aŋ, do Faba ex axwën andëda an. ² Aforëta ko forëta enini end şosa ke do ax dëwënd na eŋ. Barikan enini end kë rëwënd eŋ, afëyëpëy ko fëyëpëy ex dëwaxënënd nëmëc. ³ Eyeyan ed sëyali këmun el wënën këŋun. ⁴ Baiyin ga şosa këne, ang këme bayi wëno ga şosa këmun ak. Enini end şosëtak gër atëx and reseŋ eŋ, ax dëwënd na gabat. Wën bëte mondako fo kën sëkwan edi ed benjekax el angëmëne an bayi ex na ga şosa këne. ⁵ Wëno ex edëp ed atëx and reseŋ el, do wën ex benini beŋ. Ar bayi ga şosa ke an, ang şosa këmun ak, benjekax bëndanjëm ko yana exo dind. Angëmëne an bayi ex na ga şosa këne, ado gë enjekax gematak an kor na en di. ⁶ Ar şosëta ke an, fac këno lap exo ŋayëx ang enini end saw kën fo. Do benini beŋayëk beŋ, aŋar këni barënd eni dap gër xodux ex ñeg. ⁷ Angëmëne wën en bayi ga şosa këne do bëte en dëkaya gër ojomb odewën eyeyan edam el, karayindën er yandi këŋun yo, aşot kën şot. ⁸ Watin ang kë yana ex canayand enjaran end Faba eŋ; and kën rind benjekax bëndanjëm do eni watënd bela aŋ; do enëbi masinënd

mëne bësëfan bëram hi kën. ⁹ Ang ñan ke Faba ak, wëno bëte mondako fo ñan këmün. Kwëtayayin añana andam aņ. ¹⁰ Angëmëne asëf sëf kën bapela bandam baņ ang sëf këme wëno band Faba ak do bayi këme gër añana andexëm, mondako fo kën bayi wën bëte gër añana andam. ¹¹ En cotaxën onënga oram ol do en gixën dek onënga ol felaxën këmün eņo. ¹² Acariya andam aņ ex: balërendëleņun andewën rewën aņ, ang ke balënd endewën ak. ¹³ Añana and xucak ex daf aņ ex and ar kē wã exo cës nē end odawo odexëm aņ. ¹⁴ Wën odawo odam hi kën angëmëne ari kën rind er këmün felënd in. ¹⁵ Bëtëdin amun mac na okaďëp odam gayik xadëp in axo nangënd na er ko rind axwën arexëm in. Gërëgako wën odawo këmün ýana mun macënd gayikako dek bebër nangëgu këme gër Faba bën, wën fo nangën këmün. ¹⁶ Wëno wa yata këņun, ax gi ex na wën. Ata mëņ sëyaliraxën këmün pere mun dawëanaxën en ye do en dix gër ngwën benjekax bend kē bayi laņ. Do er këno xara yo Faba gë oŵac oram ol, ayakali këņun ýana eņun yakalind. ¹⁷ Er këmün felënd in: balërendëleņun mbaņ andewën rewën aņ.»

End ecus ed Yesu do gë odexëm eņ

¹⁸ «Angëmëne bër gër ngwën ro bën așus șus kënün, nangin mëne wëno șus këne pere. ¹⁹ Kido bër gër ngwën ro hi ban, bela bën aňan ñanëdonun gayik andamat hi don. Bari an gi ex na bër gër ngwën ro. Wëno yata këņun mëņ șusaxën kënün. ²⁰ Kwitayin er fel këmün in: xadëp in aņo kucand na or gapak

ol axwën arexëm an. Angëmëne wëno arixëra rixëra këne, arixëra kënun rixëra wën bëte. Angëmëne abaxët baxët këni eyeyan edam el, abaxët këni baxët edewën el. ²¹ Barikan bejo ðek kënun ÿana enun dind në end oŵac oram gayik ano nang ex na ar lawënenëgu ke an. ²² Kido ame yow bana do amëni pelëra bana end Kaxanu eñ, ani gidona gë amena. Gërëgako, eyax abi gi ex na gër amena andebën. ²³ Ar ke şus yo anëka şus këno bëte Faba. ²⁴ Kido ame di bana ogës odebën bend elod ala ax di ex na beñ, ani gi dona gë amena. Gogo aye wateli këne becarax beñ. Barikan şus kënebo wëno gë Faba. ²⁵ Ata mondako hik ex ntaxën eyeyan ed ÿëgw këni gër acariya andebën el: “Aşus fo deñ şus këne✧.”»

²⁶ «Alawëneliw këmun lawëneliw Arëca ar kë xaniw gër Faba an, Angoc and ðal añ. And ko yow añ mëñ kë ÿana ex deyarand endam eñ. ²⁷ Do wën bëte, areyara kën ÿana en deyarand endam eñ gayik elod nand ÿana këme andiyen na bar këne.»

16

¹ Yesu re ko bëte: «Eño fel këmun këdi këñun şena en ðap ekwëta edam el. ² Aŵayëra kënun ÿana enun nŵayërand gër baciw bacelaya. Ado në eyow ex amëd and këni ÿana eni yëland bër këñun lawënd bën mëne në ediyenin eno mondako Kaxanu. ³ Mondako këni ÿana eni dind gayik ano nang ex na Faba, ane nang ex na wëno. ⁴ Mëñ felaxën këmun mondako, en kwitaxënënd

✧ 15:25 15.25 Calemoñëw 35.19

mëne anangën nangën bamun and kë ĩatëgu amëd and toro indewën aņ. Amun pel bana eņo elod gër ŷanar gayik në er ebat bane hinde. ⁵ Gogo në ebaka eme gër ar lawëneġu ke do ala axe mëkand na ba feye këme yend. ⁶ Ga wël kën er re këme in wëlandëraxën këņun gër oŵëkw. ⁷ Er këmun felënd in đal ex: ga ye ye këme mbaņ këņun sax gayik angëmëne ame ye ex na, Arëca an axo yow na. Barikan, ga ye ye këme aņo këmun lawëneliw. ⁸ Do and ko yow aņ, mëņ këbi ŷana ebi nangënënd bela bër gër ngwën ro bën ang wën keni ak, gë end ŷenene eņ do gë kiti in. ⁹ Awën wën keni ga ĩëp keni ene kwëta. ¹⁰ End ŷenene eņ ex ga këme bakand gër Faba do mëne wën an bo na ga këne wat. ¹¹ Kiti in ex gayik ar wëñak ngwën an anëka nëp këno.»

¹² «Bendanĵëm bayi ke mun pelëra, bari an kor na eņun pëni gërëgako. ¹³ And ko yow Arëca arewën an, Angoc and đal aņ, anangën këņun ŷana eņun nangën đal in đek. Dek er këņun ŷana eņun pelënd in, awëlëgu wëlëgu ko, ax gi na er or gapak orexëm. Gana gana fo këņun ŷana eņun tēfëtanënd bebër kë yowënd bën. ¹⁴ Enĵaran endam eņ këņun ŷana eņun masinënd gayik endam ko ŷana exo medënd eņun tēfëtan. ¹⁵ Dek er xwën ko Faba in, wëno xwënëk. Mëņ rexën këme mëne Arëca arewën an endam ko ŷana exo medënd eņun tēfëtanđëra.»

End odendëran eņ

¹⁶ «Tëkër fo bayik ene nema do bëte ax nëka na ene wat gaşëxe [ga këme bakand gër Faba].» ¹⁷ Ata bësëfan bërëmar bërëxëm keni

wëkarënd: «Ine wăcayak er këbo felënd ijo: “Tëkër fo bayik ene nema do bëte ax nëka na ene wat. Bëte ga këme bakand gër Faba kë hi mondako”.» ¹⁸ Er bani rend: «Oko ine ngwa wăcayak “tëkër fo bayik ene nema?” Abo pëni ex na ba ine ko rend.» ¹⁹ Ga wata ko Yesu mëne anëka ýandi këbi eno mëkara, re ko: «Në emëkar en end er re këme mëne tëkër fo bayik ene nema do bëte ax nëka na ene wat.

²⁰ «Dal in këmun felënd, bela bër gër ngwën ro bën gër onënga këni ýana eni gind xarak wën në etes en do në edenitan. Barikan ecamina edewën el anëngwëta kë nëngwëtađ onënga.

²¹ Asoxari ar ýanar këni orëw an, ašëmura këŋo šëmurand gayik apëxëd and ko soro an anëka dëŋ řatëk. Barikan and këŋo rëw itox an, axwëya ko xwëyand ayambën irexëm in nand këŋo nëngandërand mëne ala yowëk gër ngwën. ²² Awa wën bëte gërëgako, ašamina šamina kën gër owëkw orewën. Barikan, and këne watëre gašëxe an, anëngandëra këŋun nëngandëra, ala anun nëxenën na onënga orewën ol.»

²³ «And kë řatëgu akey aŋo an, an řana na ene mëkarand. Iyo, dal in këmun felënd, er këno xara yo Faba gër owăc oram, ayël këŋun yël. ²⁴ Xali gërëgako ýowëy an kara ex na gër owăc oram. Karayindën en cotaxën. Ata kën šot onënga osëm ol.»

End angora and ngwën eŋ

²⁵ «Wëno din gë bapënëtal bamun felërand, barikan në eyow ex amëd and këmun ýana mun tëfëtanënd kerët end Faba eŋ xarak ax gi ex

na gë bapënëtal. ²⁶ Amëd aŋo, axara kën ŷana en karand gër oŵac oram, ame de ex na mène wëno kënun ŷana eŋun mëkanënd beŷ beŋ gër Faba. ²⁷ Faba mëŋ dëŋ aňan ñan kënun ang ñan ke wëno ak, do wën aŵa ŵa kën mène gër ndexëm xaniw kême. ²⁸ Wëno gër Faba xaniw kême do yow kême gër ebar ro. Gërëgako aseŷ këmün sebënd gër ebar me baka gër Faba.» ²⁹ Ata bësëfan bërëxëm bën yaka këno: «Watël gërëgako, kerët këy yeyanënd do ŷoŵeŷ ayëbo pelënd na gë apënëtal. ³⁰ Gërëgako, aye fëni këbo mène wëj dek nangëra këy do mène ay cënind na exo ɳebëta ala exi mëkara. Mëŋ xwëtaxën këmi mène wëj gër Kaxanu xaniw këy.» ³¹ Yaka këbi Yesu: «Kën rend anëka ŵa kën endam eŋ gërëgako? ³² Awa në eyow ex amëd aŋ, ado anëka dëŋ ñatëguk, and kën şapër ala kala gand ed ko faŷ do ene teŷ gabat. Bari, ame gi na gabat gayik gë Faba hi këmi. ³³ Mondako këmün felërand en cotaxën obetak ol gër ndam. Mbaŋ kënun şopali gër ngwën ro. Barikan, kapinayin wëno xorën kënun ngwën iŋ.»

17

End cale ind Yesu eŋ

¹ Yesu ga yeyan ko mondako, xeŋa ko orën ol do ko şalend: «Faba, anëka ñatëguk amëd aŋ. Masinëlëbi bela bën enjaran end wëno Asëñix eŋ mëŋ këmëni ŵasinaxën wëno bëte enjaran endey eŋ. ² Wëj yël ke or gapak ol gër ala ar ex yo, mëni yëlxënënd wëno bëte aniyan

and din aŋ ðek bër yël këye bën. ³ Xarak, aniyand and din aŋ ex enang mēne enimin, wěj gabat ex Kaxanu do bēte enang ed wēno Yesu Kērisēt, ar lawēneliw këyēbi an. ⁴ Anēka wāsin kēmēni enjaran endey eŋ bela bēn gēr ebar ro, ga űata kēme ako er yēlēgu baye me di in. ⁵ Awa gērēgako, Faba, wěj dēŋ, masinēlēbi enjaran endam end lēkaya bame and hi baxe nē erebat ðamana ex gixēn ngwēn eŋ. ⁶ Anangēn nangēn kēmēni oŵac orey ol bela bēr yatan këye gēr ngwēn ro bēn. Wěj xwēn babi, wēno yël këye, do bēn xwēta kēni eyeyan edey el gēr oŵēkw. ⁷ Gērēgako anēka anang nang kēni mēne ðek bebēr yël këye bēn gēr ola orey xaniwēk. ⁸ Gayikwa afel fel kēmēni eyeyan ed xwētēnan bay el, do enimin axana xana kēni ga nang kēni mēne gēr ndey xaniw kēme, do aŵa űa kēni mēne wěj dēŋ lawēnēgu ke. ⁹ Bēn bēr yël këye bēn kēmēni űalenēnd gayik wěj xwēn kēbi. Amēni calenēnd na bēr gēr ngwēn bēn ðek. ¹⁰ Er xwēn kēme yo wěj xwēnēk do er xwēnēk yo wēno xwēnēk. Gēr ndebēn űanayak enjaran endam eŋ. ¹¹ Bēn kē bayi gēr ngwēn, wēno ame bayi na ga kēme bakalind ako gēr ndey. Faba, wěj Aŵēnēk an, kaxalēbi gē oŵac orey ol, oŵac or yël këye olo eni gixēn arabat ang hi ke biyi ak. ¹² And hi bame gē bēn gēr ngwēn aŋ, anēkona bamēni nēkonand gē oŵac orey ol, oŵac or yël këye olo. Axaxa xaxa kēmēni, do gabatak amo tak ex na ang ax gi ex na ar ebax ex nemi an, ex űataxēn er rek Oñēgw Omēnēk in. ¹³ Awa gogo Faba nē eyeli eme, do mondako

kême yeyanêlind gër ngwën ro eni cotaxën dek onënga ol. ¹⁴ Wëno afel fel këmëni eyeyan edey, do bër gër ngwën bën aşus şus kënëbi gayik ani bo ex na bër gër ngwën, ang wëno ak, ame gi ex na ar gër ngwën. ¹⁵ Faba, ami karand na eyëbi dëxët gër ngwën ro, barikan kaxalëbi kedi këbi wëña Aÿëñenax an. ¹⁶ Ani bo ex na bër gër ngwën, ang bayik ame gi ex na wëno bête ar gër ngwën ro. ¹⁷ Kwënaçalëbi gë däl in, gayikwa eyeyan edey el ex däl in. ¹⁸ Ang lawënegu këye gër ngwën ak, wëno bête mondako fo këmëni lawëñënd gër ngwën. ¹⁹ Do wëno, ayëlaya kême yëlayand wëno dëñ nê endebën mëñ këni yëlayaxën bën bête gë däl in.

Ekaran ed bërëwäk el

²⁰ «Ax gi ex na bër sebënan këye bën fo këmëni şalenënd. Faba, aşalen këmëni şalenënd bête bër ke xwëta and kënëbi sëfëtan endam bën, ²¹ eni gixën bën dek arabat ang hi ke arabat wëno gë wëj ak. Cosalenëbo eni gixën arabat bën bête, eni maxën bela bën mëne wëj lawënegu ke gër ngwën ro. ²² Do wëno ayël yël këmëni enjaran end yël këye eñ, eni gixën arabat ang hi ke biyi ak. ²³ Gilemi arabat wëno gë bën, ang hi ke arabat wëj gë wëno ak, eni gixën enimin arabat, eni nangëraxën ngwën in dek mëne wëj lawënegu ke, do mëne ağan ñan këyëbi ang ñan këye ak. ²⁴ Faba er ÿandi ke, bër yël këye bën eni gi bête gër ed kême hi, eni wataxën ang xëbënek enjaran endam ak, enjaran end yël këye damana ey dëdaxën ngwën eñ gayik ağan ñan këye. ²⁵ Faba, wëj ar şenene an, bër gër ngwën ro bën

ani nang ex na. Barikan, wëno anang nang këmi do bër yël këye bën anang nang këni mëne wëj lawënegu ke. ²⁶ Anangën nangën këmëni oŵac orej ol, do anangën këmëni nangën bête, eyëbi ŋanaxën ang ñan këye ak do wëno me gi gër oŵëkw orebën.»

18

End etëra ed Yesu eŋ

¹ Yesu, ga ñata ko na cale in, xani këni gë bësëfan bërëxëm bën eni yexën gër epesa ed Kedëron, gër ed hi bax andëfa and gër ed bani lilënd mëj gë bësëfan bërëxëm bën. ² Yuda, ar ebax eŋo dëxw an, anang nang baxo andëfa aŋo gayik Yesu gë bësëfan bërëxëm bën laŋ bani yend fën. ³ Ata Yuda lëngweliw këbi enga end ocoroŋa do gë bënëkona eŋ eno tëraxën Yesu ga lawënegu kënebi bësädaxan bëlëngw bën do gë Ofarisen ok. Bërëmar lëkayaw këni benjeb, bëjo odambo, do bëjo bête oÿënga or emer. ⁴ Ga nang ko Yesu er ebax eŋo gihin, xacëra këbi, do wëka këbi: «Noÿo wa këno şaland?» ⁵ Yaka këno: «Yesu Ibënasaret.» Re ko: «Wëno ex.» Ata Yuda, ar baŋo lëxwënd an, xwëşa këni gë bën. ⁶ And re ko Yesu: «Wëno ex.» anacëta nacëta këni, do wëcëra këni rebe-rebe gër ebar. ⁷ Wëka këbi gaşëxe: «Noÿo këno şaland?» Yaka këni: «Yesu Ibënasaret.» ⁸ Re ko bête Yesu: «Ga re këme wëno ex. Awa angëmëne wëno këne şaland, tebinëbi bëjo eni ye.» ⁹ Mondako ñata bax er fel bafi Yesu in: «Gër bër yël këye, gabatak amo tak ex na.»

¹⁰ Simon Piyer, mēŋ ar gē duxuma an, regēgu ko, do saŋ ko bad anēf and liŋ and xadēp ir ašadaxan alēngw aŋ. Xadēp ijo, Malēkos bano ŵacēnd. ¹¹ Ata Yesu re kēŋo Piyer: «Maşēl fa duxuma in gēr acēmar. Akalama and yēl ke Faba aŋ, ame ceŋ na nde*?»

End Yesu gēr iciŋ ind An isoşan eŋ

¹² Ata enga end ocoroŋa eŋ, gē emun endeŋen eŋ, do gē bēnēkona bēr sana banēbi Bēşēwif bēn sēra kēno Yesu do xap kēno gēr otaxan. ¹³ Wēla kēno pere gēr iciŋ ind An isoşan gayik aŋarawēn ar Kayif hi baxo, ašadaxan alēngw ar aniy aŋo an. ¹⁴ Ata Kayif ijo re bax mēne abat feca bax exo ecēs gē eni cēs ŋek enēng end Bēşēwif eŋ.

End eyaxēta ed Yesu eŋ

¹⁵ Simon Piyer gē asēfan aşēxe an ako dēŋ sēfa banēbi bēr sēra baŋo Yesu bēn. Asēfan ajo, anangēr nangēr bani gē ašadaxan alēngw an. Ata sēfa kēŋo Yesu xali gēr yangana irexēm. ¹⁶ Barikan Piyer mēŋ bayi ko fac, ler gēr ebēt. Asēfan aşēxe an, ar nangēr bani gē ašadaxan alēngw an, şan ko, yeyandēra kēni gē endēnaŋ end hi bax anēkona ar ebēt eŋ, do lēnēgu kēŋo teŋ Piyer. ¹⁷ Ata endēnaŋ end hi bax anēkona ar ebēt eŋ ŵēka kēŋo Piyer: «Ax gi ex na nde wēj bēte asēfan ar ala ajo hi kēy?» Yaka kēŋo: «Ame gi ex na ŋe asēfan arexēm.» ¹⁸ Awa okadēp ok do gē bēnēkona bēn xodux fētēn bani do bani

* **18:11** 18.11 End toro ind ko soro eŋ baxo yeyanēnd mondako.

yesand gayik ayem bax yemënd. Ata Piyer şoma kēbi gēr oyesa.

End Yesu gēr iciw̃ ind aşadaxan alēngw en

¹⁹ Na gēr ed hi bani, An isoşan, aşadaxan alēngw an kēno wēkarand Yesu end bēsēfan bērexēm do gē end osēyali orexēm en. ²⁰ Yesu yaka kēno: «Wēno cēŋ kerēt kēmēni felērand bela bēn. Din ga kēme sēyalirand wa gēr baciw̃ bacaleya do gēr Aciw̃ and Kaxanu, ed kēni barērēnd dek Bēsēwif el, do econēşon ame di ex na.» ²¹ «Nē end inew̃a kēye wēkaraxēnēnd? Mēkaralēbi bēr baxe baxētēnd bēn, anang nang kēni bēnd bame yeyanēnd beŋ.» ²² Ga yeyan ko mondako, anēkona abat, gēr bēr ebax na bēn, şēn kēno Yesu, do re ko: «Ba mondako nde kēyo yakand aşadaxan alēngw an?» ²³ Ata re ko Yesu: «Angēmēne ame yeyan ex na şenene, deyal mondake lif kēme. Barikan, angēmēne şenene yaka kēme, ine kēye xēmaxēnēnd?» ²⁴ Ga faŷ ko na An isoşan emēkara ed Yesu el, fel kēbi eno mēla gēr Kayif, aşadaxan alēngw ar niy ajo an.

²⁵ Amēd aŋo, gēr oyesa bayi baxo Simoŋ Piyer, wēka kēno: «Ax gi ex na nde wēj bēte asēfan ar ala ajo hi kēy?» Mēŋ ga ko yax, ko rend: «Ali, ame gi ex na de asēfan arexēm.» ²⁶ Xadēp ibat ir aşadaxan alēngw, ir hi bax nēng ibat gē ar sawēn baŋo Piyer anēf an, wēka kēno: «Ax gi ex na nde gē wēj watēgu kēmun gēr andēfa?» ²⁷ Piyer yax ko gaşēxe. Ata amēd aŋo dēŋ yata ko ecare el.

End Yesu gēr eyang ed Pilat en

28 Ata ga wêd keno Yesu na gër iciw̃ ind Kayif, w̃ëla keno gër eyang ed Pilat, gofërener in. Gëbër fo bayi bax ga hateli keno. Bari bën ani ŋat bana ŋêş gër yangana kedi keni buyarënaya do ebi cëba ecemar ed Ofëna or Apexa el. 29 Ata Pilat ga şanëgu ko ebi kaca, w̃ëka këfi: «Në end amena and fe w̃ëlawëngëgu keno ala ajo?» 30 Yaka keno: «Kido axo gi bana awendëran amo mëlaxëdona gër ndey ro.» 31 Ata re ko Pilat: «Mëlawëno eno kitix gë acariya andewën aŋ.» Yaka keno: «Biyi Bëşëwif bën abo ñap ex na enëp ed ala do mo daw̃ el.» 32 Mondako bax ex ŋata er re baxo Yesu in end ang ko şës eŋ. 33 Ata Pilat lil ko gër aciw̃ and kiti, yëpa ko. Ga w̃ëlanëgu keno Yesu, w̃ëka këŋo: «Wëj nde ex emun end Bëşëwif eŋ?» 34 Yesu yaka këŋo: «Er këye w̃ëkand in, anjëlan andey dëŋ nde ex ba and bëşëxen nde ex?» 35 Ata re ko Pilat: «Ba wëno Aşëwif nde eme? Bër enëng endey do gë bëşadaxan bëlëngw bën w̃ëlaw ki de gër ndam ro. Ine wën këy?» 36 Yaka ko Yesu: «Owun oram ol ax gi ex na or gër ebar ro. Kido or gër ebar ro hi bax, bëriyenin bëram bën awer wër doni kedi këne lëxw Bëşëwif bën gër bëlëngw bërebën. Bari, owun oram ol ax gi ex na or gër ebar ro.» 37 Ata re ko Pilat: «Awa wëj emun nde ey?» Yaka ko Yesu: «Go dëŋ ex, emun hi këme. Në eŋo yowaxëngëgu këme gër ebar ro, rëw̃ këne me deyaxën däl in. Ar ex ar däl an, abaxët ko baxët er këme reyand in.» 38 Ata w̃ëka këŋo Pilat: «Ine ex ngwa däl in?» Ga yeyan ko mondako, şan ko gaşëxe gër ed hi bani Bëşëwif do fel këfi: «Wëno

amena and këmo nêpaxën ala ajo ame wat ex na. ³⁹ Awa gayikako wën rëpënëk mo tebët andepëra amat Ofëna or Apexa kala, aÿandi nde ÿandi këñun mo tebët emun end Bêşewif eñ?» ⁴⁰ Ata gaşêxe, xeÿ këni şor: «Ali këreyëño tebët na mënñ! Tebëtëlo Barabas.» Xarak, Barabas ijo arek axeÿax ebaxo.

19

End enëp ed Yesu eñ

¹ Ata Pilat sebën këbi ocoroda ok, wëla këno Yesu eno cewërax. ² Ga xën këni ekamote ed odëmbën, şëxw këno, şudf këno bête ocudf ombarax. ³ Ata ñêş bano sëkand eni de: «Aşëma këmi şëmand wëj emun end Bêşewif eñ?» Ata eno cën yac. ⁴ Pilat şan ko gaşêxe, fel këbi Bêşewif bën: «Awa nê enëcëtëlemo en naxaxën mène amena and këmo nêpaxën ame wat ex na.» ⁵ Ata nêcët këno Yesu, gë ekamote ed odëmbën el, do gë ocudf ombarax oñ. Pilat re ko: «Nëkoyino ngwa ala an.» ⁶ And wat këno añ, bëşadaxan bëlëngw do gë bënëkona bër Aciwñ and Kaxanu bën, xeÿ këni şor: «Pikalo, Pikalo!» Yaka këbi Pilat: «Medino eno pikax gë andewën dëñ, wëno cëñ amena and këmo lawaxën amo wateli ex na.» ⁷ Yaka këno Bêşewif bën: «Biyi acariya şot këmi na, do acariya año ga rek ar këño şir yo Kaxanu, ar edawñ exo. Awa ajo, ga ko rend ako mène Aşëñiwñ ar Kaxanu hi ko nê ecir eño Kaxanu.» ⁸ And wël ko Pilat eyeyan elo añ yëdara ko kaş-kaş. ⁹ Ga lil ko gër aciwñ and kiti, wëka këño Yesu: «Wëj feye wa xaniw këy?» Barikan, Yesu xor ko. ¹⁰ Re ko bête Pilat:

«Ba wëno nde këye xoranënd? Ay nang ex na nde mëne ašot šot këme or gapak or mi tebët, bëte ašot šot këme or gapak mi pika?» ¹¹ Yesu yaka këŋo: «ÿoweÿ aye koran dona kido ax gi ex na orën ol yël ki or gapak ol. Mëŋ ex, ar lëxw ke gër ndey an wëndërak nëmëc.» ¹² Ata elod amëd aŋo baxo šaland Pilat ang ko ri eŋo tebëtaxën ak. Barikan, Bëšëwif bën xemëna këni xeyënd: «Angëmëne asebët sebët këyo yo, ay gi ex na lawo ir Sesar. Gayikako ar kë re yo emun hi ko, arangoÿëra and Sesar ex.» ¹³ Ga wël ko Pilat eyeyan elo, nęcët këŋo Yesu do ÿëpa ko gër aciw and kiti, gër ed bani wăcënd gë eyeyan ed Bëšëwif el: «Gabata», mëne ngëŋ «Gër oxay ofësëpës». ¹⁴ Yatijo bax ex ñana genëka Ofëna or Apexa ol. Eñan eŋ keŋ gër gaf hi bax. Ata Pilat ga nëkona gand Bëšëwif re ko: «Nëkoyino wa emun endewën eŋ!» ¹⁵ Ata bën yaka këno šor: «Ar edaw ex! Ar edaw ex! Pikalo!» Re ko Pilat: «Yama emun endewën eŋ nde mo pika?» Yakaw këni bëšadaxan bëlëngw bën: «Biyi cëŋ emun endëbi eŋ, Sesar gabat ex!» ¹⁶ Pilat seb këŋo Yesu gër otaxan od ocoroda, bën wëla këno eno pikax.

End epika ed Yesu eŋ

¹⁷ Ata ocoroda ok këno wëland Yesu eno pikax. Lëbin këno mëŋ dëŋ kërëwa in, do ko šanënd angol aŋ ond gër ed këni wăcënd «Golëgota», gë eyeyan ed Bëšëwif el, mëne ngëŋ «Itënd ind ang egor». ¹⁸ Fën fikax bano Yesu gër kërëwa. Andamat fika banëbi mëŋ gë bërek bëxeyax bëxi: ajo gand liw, ajo gand šame. ¹⁹ Ata

Pilat re ko eni ñëgw në ingomb-gomb: «Yesu Ibënasaret, emun end Bëšëwif eŋ». ²⁰ Bëšëwif bëranjëm bax fënënd oñëgw oko, gayikwa gër ed fika bano Yesu gër kërëwa ler gër angol hi bax. Bëte oñëgw oko gë oyeyan osas yëgw bani: eyeyan ed Bëšëwif, gë Lateŋ, do gë Gërek. ²¹ Bëšadaxan bëlëngw bën fel këno Pilat mëne kërëxo ñëgw na: «Emun end Bëšëwif eŋ». Barikan, exo ñëgw mëne ala ajo rek: «Wëno ex emun end Bëšëwif eŋ». ²² Ata Pilat yaka ko: «Er yëgw këme in kë bayi.» ²³ And faÿ këni ocorođa ok epika ed Yesu aŋ, wëd këni banjëm bandexëm baŋ do bar këni obun onax do šetër këni šorođa kala efun. Ata bayetak acud and gë osëf këm, and baxo sëndand aŋ. ²⁴ Re këni: «Kërene ŋes ex na. Dine bëñak, exo meďaxën abat.» Mondako ñata bax Oñëgw Omënëk od rek:
«Ašetër šetër këni banjëm bandam baŋ,
Bëñak ri këni exo meďaxën abat acud atëm
andam aŋ».

Mondako ri bani ocorođa oko. ²⁵ Ata ler gër kërëwa ir fikaxën bano Yesu, xwëšara bani nëm, do gë abinëm ar nëm. Na fo xwëša bani bëte Mari alindaŵ ar Këlopas, do gë Mari Madëlen. ²⁶ Yesu ga wat këno nëm ler gër asëfan ar lëka baŋo, re ko: «Nëma, nëkodo asëñix!» ²⁷ Fel këno bëte asëfan an: «Nëkodo norix!» Ata asëfan an kwël yatijo fo wëla këno nëm ir Yesu gër ndebën. ²⁸ Ga xucak eŋo, Yesu ga nang baxo anang mëne gërëgako, anëka xwëtëk beber ebax exo di gër ngwën ro bën, re ko, ang reya bax gana-gana

✧ 19:24 19.24 Calemoñëw 22.19

fo Oñëgw Omënëk ak: «Men sel ke.» ²⁹ Ipeya ind gë ngoy iñerëk hi baxëna ler na. Ga yëmb këni er ñalu-ñalu, fiş këni në icët, do yënën këno nêş gër etëy exo yëmbëmba. ³⁰ And yëmbëmba ko ngoy iñerëk añ, Yesu re ko: «Dodo ðek ñata këme.» Ata ga bex ko, xoti ko. ³¹ Yatijo bax yānand genëka Ofëna or Apexa ol. Bëşëwif bën axey xey babi enëbi teb bëşësëk bën yañ gër okërëwa gë akey and eteyëta eñ, ga bani fëbënd akey año. Ga wëka këno Pilat exo ma ebi pel ocoroða ok, eni gëbëra bëngonëng bër fika banëbi bëñ do eni pedali beman bëñ. ³² Ata ocoroða ok hëb këni bëngonëng bënd ayanar ar fikali bano bëñ, hëb këni bête bënd axinëm bëñ. ³³ And bakan këno Yesu añ, sëk këni mëne anëka şës ko, ata ani gëb ex na bëngonëng bëñ. ³⁴ Barikan, şoroða ibat wëð ko ñat ecori eñ, xwëş këno Yesu gër ambëb. Ata şanëk men gë oşat. ³⁵ Ar watëk mongwat beño reyak do osede orexëm ol ðal ex. Mëñ anang nang ko mëne ðal reya ko. En maxën wën bête. ³⁶ Mondako ebax eño ex ñataxën Oñëgw Omënëk od rek: «Acapar andexëm gamatak ax gëbi na.» ³⁷ Nê eşëxe Oñëgw Omënëk ok are rek bête: «Awat këno watëð ar sënga bano gër ambëb an.»

End emëxwëta ed Yesu eñ

³⁸ Ata Yosef Ibarimate, asëfan ar bëñ hi bax ar Yesu ga babi yëdand bëlëngw bër Bëşëwif bën. Yesu, ga xoti ko, Yosef ye ko gër Pilat do wëkax këno eño tebën eman eñ exo pedali. Ata Pilat sebën këno. Awa ga bakaw ko gër ed fika bano Yesu, fedali ko eman eñ. ³⁹ Ata Nikodem,

ar ye bax amat gëmêd gër Yesu eņo məkara an, yow ko bête do wêlaliw ko nê okilo ofëxw osas ogu ond bar bani gë mir do gë alowe. ⁴⁰ Bën bëxi fedali bax eman end Yesu eņ, nëmëra këno ogu onëngax oņo do şerira këņo gë bënjëm, ang rëp bax gër Bëşewif emëxwëtan ed aşësëk ak. ⁴¹ Ata gër ed fika bano Yesu, andêda bax na do gër andêda aņo, hi bax yeg ir elod aşësëk ano mëxwëtaxën bana. ⁴² Gër yeg ijo wëxëta bano Yesu gayik anêka bax ynanand akey and eteyëta and Bëşewif aņ.

20

End ekani ed gër ecës eņ

¹ Yatir akey ayanar and loxo, mêd-mêd fo bayi bax ga fêda ko Mari Madëlen gër yeg. Wat ko mëne angay and wedixën bani lilaya ir yeg aņ awedîta wedîtak. ² Hër ko gër ed hi bani Simoņ Piyer gë asëfan ar lëka baņo Yesu an, fel këbi: «Anêka nêcët këno Axwën an gër yeg do biyi ane nang exe na ba feye rëfali këno.» ³ Ata Piyer, gë asëfan aşëxe an, şan këni eni ye gër yeg, ⁴ bën tak bëxi bax hërend. Ata asëfan ajo, ga şand këņo Piyer, ħatët ko gër yeg. ⁵ Ga yëkwa ko lëf, wat ko gër ebar ebun ed bënjëm el, bari axo dil ex na. ⁶ Ata ħatëgu ko Simoņ Piyer, mëņ ar baņo sëfëgund an. Lil ko boxay gër yeg, wat ko lëf ebun ed bënjëm el. ⁷ Wat ko bête anjëm and fëlxën bani gaf ir Yesu aņ do gë bënjëm bëņ. Anjëm aņo momopa bax bebët işëxe, ax gi bana şode-şode. ⁸ Ata asëfan ar ħatët bax gër yeg an, lil ko bête. Ga wat ko, aņo fo wã ko. ⁹ Xali

amëd aŋo abi pëni bana pere Oñëgw Omënëk od rek mëne Yesu axani ebax exo kani gër ecës ok. ¹⁰ Ata bësëfan bëxi bëjo wãyi këni.

End Yesu do gë Mari Madëlen eŋ

¹¹ Barikan, Mari Madëlen ga bayi ko fac ler gër ýeg, ko sesënd. Kwël gë otes ok fo, rëngw ko, do yëkwa ko lëf gër ýeg. ¹² Ata wat këbi omeleka oki gë banjëm bapeşax ga ýëpa këni gër ed xwët bani eman end Yesu eŋ: íbat gër ed bax gaf, ijo gër ed bax osapar. ¹³ Na wëka këno: «Wëj, inewã këy sesaxënënd?» Yaka këbi: «Anëka wëgët këno Axwën aram an do ame nang ex na ba feye rëfali këno.» ¹⁴ Ga ko yeyan mondako, nëkona ko gand epoy, ata wat këŋo ala mo kwëşa. Bari axo nang bana mëne Yesu ex. ¹⁵ Ata re ko Yesu: «Wëj, inewã këy sesaxënënd? Noýo wa këyo şaland?» Mari Madëlen, ga yëla ko mëne axwën andëda an ex, re ko: «Awël nde, angëmëne wëj rëfali këŋo, pelële ba fe xwët këyo mën këmo xana.» ¹⁶ Aŋo re ko Yesu: «Mari!» Ata ga şena ko, yaka ko: «Rabuni!» Gë eyeyan ed Bëşëwif el (Asëyali aram). ¹⁷ Ata re ko Yesu: «Këreye dëkëra na de, ame baka ex na pere gër Faba. Barikan, yel eyëbi pelëx bëmaýe bëndam bën mëne në ebaka me yaŋ gër Faba, ar ex Faba irewën bëte. Në ebaka me gër Kaxanu ir xwën ke, ar ex Kaxanu ir xwën këŋun.» ¹⁸ Ata Mari Madëlen ye ko ebi nangënëx bësëfan bën mëne Axwën an şanayaxënëgu këŋo. Ata şiateli ko dëk bend felëgu këŋo bën.

End Yesu do gë bësëfan bërexëm eŋ

19 Kwël yatir akey añanar aŋo fo, genëka, bësëfan bën abarër barër bani në aciw̃ do fërara këni dek owët oŋ, ga banëbi yëdand bëlëngw bër Bëšëwif bën. Ata na şanayaxën këbi Yesu, xwëša ko mërëxand do fel këbi: «Obetak ol gil ex gë wën!» 20 And yeyaneli këbi mondako aŋ, wäsindëra këbi bambënut baŋ gër otaxan do gër ambëb. Ata bësëfan bën nëngandëra këbi ga wat këno Axwën an. 21 Yesu fel këbi gaşëxe: «Obetak ol gil ex mërëxand irewën! Ang lawënëgu ke Faba ak, wëno bête mondako fo këmün lawënënd.» 22 Ga ñata ko eyeyan elo, ñëm këbi, do re ko: Dilëlexo Angoc Amënek aŋ gër owëkw orewën. 23 Bër kënebi seban beñëŋenax bën, Kaxanu aseban këbi seban do bër kënebi fenan bën, Kaxanu afenan këbi fenan.

End Yesu do gë Toma eŋ

24 Ang ebani bësëfan bën epëxw gë bëxi ak, Toma, ar nëngwët baŋo Didim an, axo gi bana yatir şanaŋaxën babi Yesu. 25 Bësëfan bësëndaw̃ fel këno mëne Axwën an aşanaŋaxën şanayaxën këbi yatir bayik axo gi bana. Ata yaka këbi: «Wëno angëmëne ame wat ex na gër otaxan odexëm bambënut band sembaŷën baŋo opëwet baŋ, angëmëne ame ñëmbe ex na bête ambëb and sënga bani aŋ, din ame ma na.» 26 Ga xucak bakey banjongëbatas, fedër këni gaşëxe bësëfan bën gër iciw̃, yatijo Toma na baxo. Owët oŋ dek fërara bani; ata ga şanaŋaxën këbi Yesu, xwëša ko mërëxand, do re ko: «Gil ex obetak ol mërëxand irewën!» 27 Ata fel këŋo Toma: «Tëkaliw tan ebasa edey el ro, do nëkod

otaxan odam ok. Tëkaliw ataxan andey aŋ, ɲëmbal bëte ambëb andam aŋ. Ande këni gil ar gë ekwëta, kërey gi na ar gë oŋëpëgënan!»
²⁸ Ata Toma yaka këŋo: «Wëj ex Axwën aram an! Wëj ex Kaxanu ir xwën ke in.»
²⁹ Na re ko Yesu: «Ga wat këye nde xwëtaxën këye? Nëngandërayindëlebi bër xwëta ke watërëxe bën.»

³⁰ Yesu ari ri ko bëte ogës od bësëfan bërëxëm becarax becëxe bendanjëm, bend ani ñëgw ex na gër akayëta aŋo ro. ³¹ Bëbër yëgw këni bën, a yëgw yëgw këni en maxën mëne Yesu ex Afexën an, Asëñiŵ ar Kaxanu an. Do gë ekwëta elo, en cotaxën aniyan aŋ gër oŵac orexëm.

21

End gër anjer and Tiberiyad eŋ

¹ Ga xucak eŋo, Yesu şanaxën këbi bëte bësëfan bën. Gër bëŋa ir anjer and Tiberiyad şanayaxën babi mondako. ² Er barër bani: Simoŋ Piyer, gë Toma, ar nëngwët bano Didim an, gë Natanayel Ibëkana ir gër ebar ed Galile, gë bosëñiŵ bor Sebede do gë bësëfan bëxi bëşëxe. ³ Ata na, re ko Simoŋ Piyer: «Wëno gër edapëran këme ye doru.» Yaka këno boşandaŵ: «Asëf këmi sëf, biyi bëte.» Ga űat këni gër anjer, fëra këni polo në ikuluŋ do lapëra këni wec. Bari yowëy ano tëra ex na. ⁴ Gëbër, Yesu űatëgu ko gër bëŋa na gër ed hi bani, bari bësëfan bën ani nang bana mëne Yesu ex. ⁵ Ata Yesu wëka këbi: «Obaş oram, oxan nde sëra kënëbi na?» Yaka këno: «Ali.» ⁶ Ata fel këbi: «Awa dafin

ebën el gand liw̃ ir ikuluŋ ata kën wat.» And lap kēni aŋ sēkwān kēni ecēpēt el ga fēxw kēni oxan ol. ⁷ Ata asēfan ar baŋo Yesu mbaŋ aŋ fel kēŋo Piyer: «Xey Axwën an ex dē!» Sam ga wël ko na Simoŋ Piyer mēne Axwën an ex, şuda ko acud andexēm aŋ gayik tēb gē eman eŋ fo bāyi baxo, do lapaya ko na gēr anjer. ⁸ Bēsēfan bēsandaw̃ xasēgu kēni gē ikuluŋ iŋ ga lasēgu kēni ebën el pēxw gē oxan ol, ani ŋaw̃ēta bana bon ebar el. ⁹ Ga šēpēta kēni ekeg gēr ebar, sēk kēni angwara and oxan do gē bamburu. ¹⁰ Ata re ko Yesu: «Mēlawēnēbi ro mar oxan or sēraw kēnēbi ol.» ¹¹ Simoŋ Piyer šēpētēgu ko ebën el gē bongan keme gē ofēxw oco gē osas. Ado ga sēra banēbi oxan ol go, ebën el ax ŋesi bana. ¹² Ata Yesu w̃ac kēbi: «Yowën en yambēra.» Asēfan gabatak ax yēxw bana eŋo mēka: «Noŋo wa hi kēy?» Gayikwa anang nang bano mēne Axwën an ex. ¹³ Ga sēka ko Yesu gēr angwara, w̃ed ko mburu iŋ do šetēra kēbi. Mondako fo šetēra babi oxan ol. ¹⁴ Yesu, atasēn babi şanayaxēnēnd bēsēfan bērexēm bēn elod ga xani ko gēr ecēs.

End ofelar or Yesu gē Piyer eŋ

¹⁵ Ga faŋ kēni eyambēran el, Yesu w̃ēka kēŋo Simoŋ Piyer: «Simoŋ, asēniw̃ ar Şaŋ, aŋan nde ŋan kēye nēmēc ang ŋan kēne boşandax ak?» Yaka ko: «Iyo Axwën, aye nang kēy mēne aŋan aŋan kēmi.» Ata re ko: «Awa kadacindēbi opeŋ odam ok.» ¹⁶ W̃ēka kēŋo akinēm: «Simoŋ, asēniw̃ ar Şaŋ, aŋan nde ŋan kēye?» Yaka ko: «Iyo Axwën, aye nang kēy mēne aŋan nde ŋan kēmi.» Fel kēŋo: «Awa dēkayayindēbi opeŋ

odam ok.» ¹⁷ Wëka këŋo atasën: «Simon, asëñiŵ ar Ŝaŋ, aňan nde ñan këye?» Ata aŋo, ŝamina ko Piyer në end ine wëkaxën këŋo atasën. Yaka ko: «Axwën, wëj beŷ ðek nang këy. Anang nang këy mëne aňan ñan këmi.» Yesu re bëte ko: «Awa kadacindëbi opeŷ odam ok.» ¹⁸ «Dal in këmi felënd, and ðayi bay ŝambenjar aŋ, gë andey bay ŝudarand, gë andey bay xapand enar eŋ gër edum, do gë andey bay yend gër ed ŷandi ki yo. Barikan, and këy xar aŋ, onëxar oŋ këy ŷana ey yënënd exi kapaxën ašëxe enar eŋ, do exi mëla gër ed ðayik axi ñandi na.» ¹⁹ Ata Yesu mondako nangën baŋo Piyer ang ko ŝës ak ex canaxën enjaran end Kaxanu eŋ. Ata ga ñata ko fel këŋo bëte: «Wëj tēfēguye!» ²⁰ Piyer ga nëkona ko, wat këŋo asëfan ar lëka baŋo Yesu an ga këbi sëfa. Asëfan ajo xaya bax gër emëkw ed Yesu and bani yambërand, do wëka baŋo ba noŷo ex ar këŋo lëxw an? ²¹ Piyer ga wat këŋo ga këbi sëfa, wëka këŋo Yesu: «Do ajo cëŋ Axwën, ine këŋo hi?» ²² Yaka këŋo Yesu: «Angëmëne aŷandi ŷandi ke exo ðayi abëngw xali me ðakaw, wëj ine ðal ki?» ²³ Wëj cëŋ, tēfēguye.» Ata elod yatijo wëli bax gër bëmaŷe mëne asëfan ajo din axo cës na. Enimin, Yesu aŋo pel bana ðe mëne axo cës na. Er re baxo: «Ga ŷandi ŷandi ke exo ðayi abëngw xali me ðakaw wëj ine ðal ki?» ²⁴ Asëfan ajo reyak osede olo, do mëŋ fo ŷëgwëk beŋo ðek. Do biyi anang nang këmi mëne er reya ko in ðal ex. ²⁵ Yesu ari ri ko bëte bëbëranjëm. Kido eni ñëgwëdo ðek gë betil ak, ame yëla ex na axëñ xëñ dox gër ngwën ro okayëta od ŷëgw doni ok.

Oniyan
Oniyan: Oniyan (New Testament+)

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Oniyan)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

8b7902f3-5e35-5b89-86b2-c6da1be458b9